

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

Význam ochrany průmyslových práv pro ekonomiku
The Importance of Industrial Property Rights's Protection for Economics

Student:	Zuzana Pavlasová
Vedoucí bakalářské práce:	JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2019

Zadání bakalářské práce

Student: **Zuzana Pavlasová**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R020 Ekonomika podniku

Specializace: 03 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: **Význam ochrany průmyslových práv pro ekonomiku**
Importance of Industrial Property Rights' Protection for Economics

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Historický vývoj ochrany průmyslových práv a jejich význam
3. Příčiny a důsledky porušení průmyslových práv a jejich zásah do ekonomických vztahů
4. Prostředky k minimalizaci porušování průmyslových práv
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017. ISBN 978-80-87956-00-7.

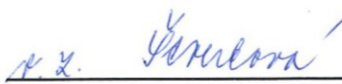
ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník. Komentář.: Zvláštní část II. (§ 140 až 421)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Bohuslav Halfar**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 10.05.2019

Ing. Josef Kašík, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Poděkování

Za odborné vedení, cenný čas a motivující pozitivní přístup bych tímto chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Bohuslavu Halfarovi, který mi pomohl usměrnit a formulovat vlastní myšlenky, díky čemuž tato práce vznikla.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 10.5.2019

Žužana Palešová

Jméno a příjmení studenta

Obsah

1	Úvod	5
2	Historický vývoj ochrany průmyslových práv a jejich význam	7
2.1	Vymezení základních pojmů	7
2.1.1	Duševní vlastnictví	7
2.1.2	Průmyslové vlastnictví	8
2.2	Formování ochrany průmyslových práv v České republice	9
2.2.1	Mezinárodněprávní vliv na tvorbu ochrany průmyslových práv v ČR	9
2.2.2	Vývoj ochrany průmyslových práv a Úřad průmyslového vlastnictví v České republice	10
2.3	Způsoby ochrany průmyslových práv	11
2.3.1	Patent	11
2.3.2	Užitný vzor	15
2.3.3	Průmyslový vzor	16
2.3.4	Topografie polovodičových výrobků	17
2.3.5	Ochranná známka	18
2.3.6	Označení původu a zeměpisná označení	19
2.4	Význam průmyslového vlastnictví a jeho ochrany	20
3	Příčiny a důsledky porušení průmyslových práv a jejich zásah do ekonomických vztahů	21
3.1	Příčiny porušení průmyslových práv	21
3.1.1	Ekonomický rizikový faktor	22
3.1.2	Společenský rizikový faktor	22
3.1.3	Kulturní rizikový faktor	23
3.1.4	Právní rizikový faktor	24
3.2	Důsledky porušení průmyslových práv	24
3.3	Způsoby vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví	25

3.3.1	Vymáhání práv soukromoprávními prostředky	26
3.3.2	Vymáhání práv veřejnoprávními prostředky	31
3.3.3	Trestněprávní vymáhání průmyslových práv	34
4	Prostředky k minimalizaci porušování průmyslových práv	39
4.1	Průzkum prostřednictvím dotazníku a jeho analýza	39
4.1.1	Povědomí veřejnosti o ochraně průmyslových práv	40
4.1.2	Informovanost studentů a absolventů technických škol o ochraně průmyslového vlastnictví	41
4.2	Návrhy k minimalizaci porušování průmyslových práv	42
4.2.1	Zvýšení informovanosti	42
4.2.2	Prevence porušování průmyslových práv ze strany jejich majitelů.....	43
4.2.3	Aktivita kontrolních orgánů.....	43
4.2.4	Legislativní úpravy	45
4.2.5	Regulace poptávky po padělcích	46
4.2.6	Navýšení cla dle příkladu situace USA vs. Čína v roce 2018	47
5	Závěr	48
	Seznam použité literatury	50
	Seznam zkratk	53
	Seznam obrázků	54
	Seznam grafů.....	54
	Seznam tabulek	54
	Seznam příloh.....	1

1 Úvod

Pro tuto bakalářskou práci bylo zvoleno téma Význam ochrany průmyslových práv pro ekonomiku. Tato oblast protínající ekonomiku a právo, jejíž význam zasahuje do mnoha oblastí, zejména však ekonomiky, se rozvíjela sice pomalu, ale v posledních desetiletích je tvorba systému, kontrolních orgánů a jejich pravomocí v rozmachu, což zapříčinilo vysoký nárůst počtu přihlášek, zvýšilo aktivitu státních kontrolních orgánů a upravilo podmínky fungování vnitřního i vnějšího trhu. Jelikož je tato oblast práva poměrně mladá, informovanost v ní je (mimo okruh lidí v těchto oborech figurujících) také poměrně nízká. K porušení průmyslových práv proto dochází i náhodou a jelikož následky mohou být veliké, byla vytvořena tato práce, jako možný způsob jejich prevence.

V první části práce jsou definovány základní pojmy potřebné pro porozumění této oblasti a jejímu správnému zařazení do právního systému. Následuje historický přehled vývoje systému ochrany průmyslových práv v České republice, který byl od základu ovlivněn vývojem mezinárodního práva. Práce pokračuje částí věnované výpisu možných forem ochrany průmyslových práv včetně jejich základního popisu, který je doprovázen názorným příkladem a u těch významnějších i statistikou meziročního srovnání počtu průmyslových práv jimž byla udělena daný rok ochrana. Závěr kapitoly vysvětluje důležitost a význam průmyslového vlastnictví.

Další kapitola podrobně rozebírá možné příčiny vedoucí k porušování průmyslových práv, důsledky a vliv takového počínání a kapitolu uzavírá důležitou stěžejní částí podrobnějšího výpisu možností vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví, jak soukromoprávními, tak veřejnoprávními prostředky. Autorka doporučuje při hledání vhodného řešení pro konkrétní problém následovat a vylučovat uváděná řešení převážně chronologicky a až v případě nenalezení řešení konkrétního sporu se obrátit na ochranu průmyslových práv plynoucí z trestního zákoníku, jehož možnosti jsou stejně jako princip subsidiarity trestní represe rozvedeny ve finále této kapitoly.

Účel čtvrté kapitoly je vymezit vhodné stávající a možné další prostředky, jež by vedly k minimalizaci porušování průmyslových práv a každou z nalezených možností obohatit komentářem o jejich vhodnosti. Závěrem práce bude zhodnocení poznatků předchozích částí, v nichž bude práce krátce shrnuta.

V této bakalářské práci jsou použity analýzy na úrovni klasifikační (část věnovaná příčinám porušování práv) a na úrovni vztahové (systém prostředků vymáhání průmyslových práv). Ve čtvrté kapitole pojednávající o prostředcích k minimalizaci porušování průmyslových práv figuruje metoda kvantitativním výzkumem ve formě dotazníku, jež je rozdělen na dvě části a zasahuje tak dvě cílové skupiny. Výsledky dotazníku jsou v kapitole analyzovány a poté pomocí metody indukce autorka skrze zjištěná fakta myšlenky generalizuje a aplikuje.

Cílem práce je informovat o způsobech ochrany průmyslových práv, jejich důležitosti, možnostech při jejich vymáhání a prostřednictvím analýzy příčin a důsledků definovat některá stávající i teoreticky možná opatření, která by pomohla eliminovat jejich porušování.

2 Historický vývoj ochrany průmyslových práv a jejich význam

2.1 Vymezení základních pojmů

2.1.1 Duševní vlastnictví

Pojem vlastnictví vykládá právo jako výlučné a neomezené právo k věci, k právu věc užívat a také s věcí nakládat podle vlastního uvážení. Duševní vlastnictví je možno definovat jako statek nehmotný, nebo nehmotné povahy, který vychází z procesu lidského myšlení. Do tohoto pojmu lze zařadit však pouze dostatečně originální, jedinečné a neopakovatelné. Duševní vlastnictví je tedy právo původce (nebo poté přihlašovatele) k čemukoliv daným člověkem vymyšlenému.

Duševní vlastnictví bylo definováno čl. 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, která byla podepsána ve Stockholmu dne 14. července 1967 a která do duševního vlastnictví zahrnuje práva k:

- „literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- k výkonům výkonných umělců, ke zvukovým záznamům a k rozhlasovému vysílání,
- k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti,
- k vědeckým objevům,
- k průmyslovým vzorům a modelům,
- k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům,
- na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.“

Duševní vlastnictví se běžně rozděluje na průmyslová práva, autorská práva a práva související s právem autorským.

2.1.2 Průmyslové vlastnictví

Průmyslovým vlastnictvím jsou výstupy lidské činnosti (především v oblasti vývoje a průmyslu), které jsou nové a hospodářsky využitelné. Takové výstupy jsou následně předměty ochrany daného průmyslového vlastnictví.

Předmětem ochrany průmyslového vlastnictví mohou být dle Pařížské unijní úmluvy¹ vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory či modely, známky služeb, obchodní jméno, obchodní či tovární známky, dokonce i označení původu zboží nebo jeho další údaje.

Průmyslová práva Malůšek a Janouškovcová, (2015) rozdělují na práva průmyslově využitelná neboli také práva k technickým řešením, a obchodně využitelná práva (práva na označení). Pod průmyslově využitelná práva jsou zařazeny vynálezy, technická řešení, průmyslové vzory, nebo také nové odrůdy rostlin. Tato práva jsou výsledkem tvůrčí činnosti a mohou být chráněna po zapsání daných předmětů do rejstříku příslušného úřadu. Obchodně využitelná práva, která nebývají výsledkem tvůrčí činnosti (nevztahuje se na např. jméno podniku) se dále rozdělují dle konkrétního předmětu ochrany, který svým charakterem buď podléhá registraci v určitých rejstřících (ochranné známky, označení původu, zeměpisná označení) či nikoliv (např. obchodní jména, doménová jména).

K ochraně předmětů průmyslového vlastnictví (splňují-li podmínky k získání průmyslově-právní ochrany) vznikají práva procesem, který začíná podáním přihlášky a který zaštiťuje příslušný národní, mezinárodní či regionální úřad (např. přihláška vynálezu se žádostí o udělení patentu Úřadu průmyslového vlastnictví²). Tuto přihlášku neboli žádost musí podat a uhradit správní poplatek buď přímo původce nebo například zaměstnavatel původce v roli přihlašovatele, pokud na něj bylo převedeno toto právo a v ustanovené lhůtě jej uplatní. Ke každému předmětu průmyslového vlastnictví se váže specifický postup k získání ochrany, který je řízen danými pravidly a podmínkami. Po úspěšně zakončeném řízení vykonaném ÚPV pak vzniká ochrana přihlášeného předmětu průmyslového práva (Jabl, 2011).

¹ Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (Pařížská unijní úmluva) ze dne 20.3.1883, revidovaná v Bruselu dne 14.12.1900, ve Washingtonu dne 2.6.1911, v Haagu dne 6.11.1925, v Londýně dne 2.6.1934, v Lisabonu dne 31.10.1958 a ve Stockholmu dne 14.7.1967 a změněná dne 2.10.1979 (vyhl. č. 64/1967 Sb., ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.)

² Úřad průmyslového vlastnictví České republiky, Antonína Čermáka 2a, Praha 6, dále jen „ÚPV“ nebo „Úřad“

Účinnost ochrany průmyslových práv je omezena na území, pro které byla poskytnuta, a na určitou dobu, která však lze u některých forem ochrany navýšit pomocí úhradou obnovovacích poplatků, které platnost ochrany prodlouží (Jakl, 2017).

Mnoho práv duševního vlastnictví vychází obecně z OZ, avšak práva související s průmyslovým vlastnictvím, práva autorská a práva související s autorskými díly jsou zachycena speciální právní úpravou (Malůšek, Janouškovcová, 2015).

Základní zákony upravující práva průmyslového vlastnictví v České republice:

- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích,
- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech,
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů,
- zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách,
- zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků,
- zákon č. 14/1993 Sb., o opatření na ochranu průmyslového vlastnictví,
- zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví,
- zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení,
- zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů,
- zákon č. 173/2002 Sb., o poplatech za udržování patentů a dodatkových ochranných osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin a o změně některých zákonů
- zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů.

2.2 Formování ochrany průmyslových práv v České republice

2.2.1 Mezinárodněprávní vliv na tvorbu ochrany průmyslových práv v ČR

Jednou z nejdůležitějších zásad v této oblasti je tzv. princip teritoriality (ochrana působí jen na území, kde byla práva přiznána), který nutí podnikatele získávat potřebnou ochranu v několika různých zemích a mnohdy za odlišných podmínek (Boháček a kol., 1994). Problémem se pak stávalo, že u mnoha průmyslových práv hrozilo nedodržení požadavku novosti (který je např. z hlediska patentovatelnosti stěžejní) kvůli zveřejněným přihláškám v jiných zemích, což vedlo k mnoha komplikacím v obchodu s nematnými statky (Týč, 1993).

Tato skutečnost vedla k nutnosti mezinárodní spolupráce, která vznikla 20. března 1883 v Paříži podpisem Úmluvy o ochraně duševního vlastnictví (dále jen „**Pařížská unijní úmluva**“), která vedla ke vzniku mnoha dalších navazujících mnohostranných mezinárodních smluv, a vznikem Unie na ochranu průmyslového vlastnictví (Týč, 1993).

Jedním z neopomíjitelných historických okamžiků důležitých pro integraci v oblasti duševního vlastnictví bylo vytvoření Světové organizace duševního vlastnictví v roce 1967 (známé jako **WIPO**), která spravuje mezinárodní smlouvy v této oblasti. Mezi nimi je například velmi důležitá Smlouva o patentové spolupráci – **PCT**, která v celosvětovém rámci umožňuje získat patentovou ochranu.

Dalším důležitým milníkem pro vývoj ochrany průmyslových práv byl rok 1994, kdy vznikla Světová obchodní organizace (známa pod zkratkou **WTO**). Na stejné konferenci byla podepsána Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „**Dohoda TRIPS**“), která cílí na usnadnění mezinárodního obchodu, podporuje účinné ochrany práv z duševního vlastnictví a zároveň respektuje již existující národní systémy těchto ochran. Zároveň se Dohoda TRIPS snaží zajistit, aby vynucování těchto práv nestálo v cestě obchodu jako takovému (Jakl, 2017).

2.2.2 Vývoj ochrany průmyslových práv a Úřad průmyslového vlastnictví v České republice

Právní ochrana průmyslových práv na současném území naší republiky započala přistoupením Československa k Pařížské unijní úmluvě v roce 1919 a k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu továrních a obchodních známek (Jakl, 2017). K další podstatné změně v oblasti průmyslového vlastnictví došlo dne 1. května 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie. Jak říká Jakl (2017), změna se týkala především ochranných známek, kdy k dříve platícím ochranným známkám vedených v rejstřících účinným na našem území přibyl také rejstřík Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (znám zkráceně jako OHIM). Známky vedené v tomto rejstříku jsou od 23. března 2016 nahrazeny Ochrannou známkou Evropské unie a jejich spravující Úřad OHIM byl rovněž nahrazen Úřadem Evropské unie pro duševní vlastnictví (zkráceně EUIPO).

Vývoj ÚPV započal zákonem č. 305/1919 Sb., ze dne 27. května 1919, který vedl k založení Patentního soudu a Patentního úřadu v Praze (ÚPV, 2019). Jelikož v době Rakouska-Uherska patřily české země k průmyslově nejvyspělejšími zemím, bylo i české

patentnictví světově známé (jak o tom rovněž svědčilo množství a nárůst patentových přihlášek). To se však změnilo v roce 1939 rozpadem republiky a okupací. Během následujících padesáti let procházel Patentový úřad změnami, které vyvrcholily po roce 1989, kdy tehdejší „Federální úřad pro vynálezy“ začal působit jako patentový a známkový úřad federace. V roce 1993 v rámci rozdělení bývalého Československa pak vznikl Úřad průmyslového vlastnictví České republiky se sídlem v Praze (Boháček, 1994).

Ve své současné podobě ÚPV rozhoduje o poskytování ochrany nejen vynálezů, ale také průmyslových vzorů, užitných vzorů, topografií polovodičových prvků, ochranných známek a označení původu výrobku (ÚPV, 2019). „*Je jediným přijímacím místem pro přihlášky ochranných známek ve smyslu Pařížské unijní smlouvy.*“ (Horáček, Čada, Hajn, 2017, s. 20). Úřad rovněž vede příslušné státní rejstříky poskytovaných ochran stejně jako ústřední fond celosvětové patentové literatury. (ÚPV, 2019)

2.3 Způsoby ochrany průmyslových práv

2.3.1 Patent

Jak uvádí (Jakl, 2011), patent (příklad viz Obrázek 2.1) je forma ochrany vynálezu, který splňuje zákonné požadavky a který je rovněž:

- dosavadně neznámý a nový,
- výstup vynálezecké činnosti,
- je průmyslově využitelný (není to tzv. perpetuum mobile)

Naopak se jako vynález nedá pokládat estetický výtvar, vědecká teorie, matematické metody, nebo například způsoby vykonávání duševní nebo obchodní činnosti. Pokud jde ovšem o způsob chirurgického nebo terapeutického ošetřování jak lidského tak zvířecího těla, jsou přípravky k tomuto účelu patentovatelné, ačkoliv se ani tyto způsoby nepovažují jako průmyslově využitelné (Jakl, 2011).

„*Patenty představují nejprestižnější a nejsrozumitelnější formu průmyslového vlastnictví.*“ (Malůšek, Janouškovcová, 2015). Během řízení o udělení patentu totiž probíhá celosvětový průzkum patentové přihlášky na novost a vynálezeckou činnost, což

má kvůli své náročnosti vliv na celkovou dobu tohoto řízení, která se pohybuje kolem dvou let. Doba trvání platnosti patentové ochrany pak může být až 20 let.

Patentová přihláška se podává pouze na jeden vynález a musí obsahovat (Jakl, 2011):

- jméno původce vynálezu-v případě, že však přihlašovatel není původcem, je třeba také doložit doklad o nabytí práva na patent (Horáček, Čada, Hajn, 2017)
- plnou moc (pokud za přihlašovatele jedná jeho zástupce)
- konkrétní popis vynálezu s přiloženými výkresy
- abstrakt
- patentové nároky
- přihlašovací formulář

Místo podání patentové přihlášky je ÚPV, který je rovněž podacím místem pro evropské a mezinárodní patentové přihlášky. Během podání je přihlášce přiřazeno jedinci číslo, kterým Úřad zaznamená čas jejího podání (Jakl, 2011). V případě podání přihlášky stejného vynálezu (shodného řešení) v některé smluvní zemi nebo zemi Světové obchodní organizace (WTO) je poté použito uplatnění práva přednosti na základě Pařížské unijní úmluvy, které přihlašovatel zajistí prioritu v udělení ochrany dokonce i v případě, kdy předmět dřívější patentové přihlášky nebyl před podáním té pozdější zveřejněn (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

Po tomto zahajovacím kroku pokračuje řízení o patentové přihlášce formální kontrolou (zdali přihláška splňuje alespoň základní formulaci nároků o novosti a unikatnosti, zdali byly uhrazeny poplatky apod.), následný hlavní věcný průzkum včetně rešerše mezi dříve udělenými patenty, patentovými přihláškami a dalšími prameny konkrétního oboru. Přibližně do 1 roku od podání přihlášky je Úřadem vydána rešeršní zpráva s prvními informacemi o možnosti udělení patentu (následně probíhá na straně přihlašovatele zvažování podání rozšiřující ochrany do zahraničí), následuje zveřejnění přihlášky (po 18 měsících od podání přihlášky). A poté následuje samotné rozhodnutí ÚPV (Horáček, Čada, Hajn, 2017), (Jakl, 2011).

Řízení o patentové přihlášce může skončit kladně-udělením patentu, záporně-pozastavením řízení, nebo zamítnutím přihlášky (Horáček, Čada, Hajn, 2017), (Malůšek, Janouškovcová, 2015).

Kladné: Pokud přihlašované řešení unikátní a celá přihláška bez připomínek, pak je udělen český patent a je vystavena patentová listina (asi 5 % případů).

Záporné: Řízení lze zakončit zamítnutím přihlášky pro přílišnou podobnost s jiným řešením a nedostatek vynálezecké činnosti (přibližně 5 % případů). Přihlašovatel má ale přesto možnost vysvětlit a dokázat, že tomu tak není a alespoň z části rozsahu řešení prokázat jeho patentovatelnost, a nakonec patent získat, avšak v praxi většinou následuje odstoupení ze strany přihlašovatele, jelikož možný výsledek již nebude splňovat původní účel přihlášky.

V případech, kdy je nalezeno naprosto shodné řešení (asi 10 % přihlášek) je přihláška bezpodmínečně zamítnuta.

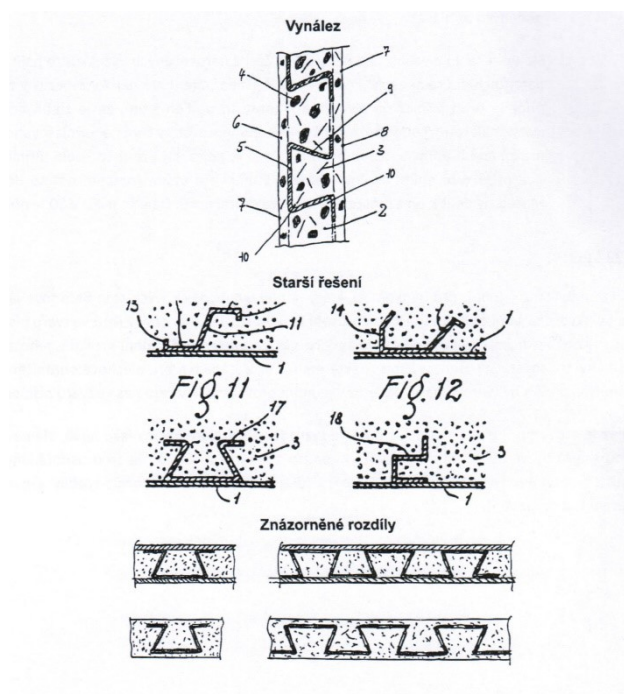
Pokud je řízení pozastaveno, může se jednat o pouhou formální nedostatečnost a po její nápravě přihlašovatelem je patent uznán (asi 20 % případů).

Může se také částečně shodovat s jinými řešeními, a proto je nutné provést další šetření, které ve výsledku vedou k omezení patentových nároků na tu část řešení, která se neshoduje s porovnanými patenty či jinými zdroji. Po úpravě podloh a přesnějším vymezení rozsahu ochrany je patent rovněž udělen (až 50 % přihlášek).

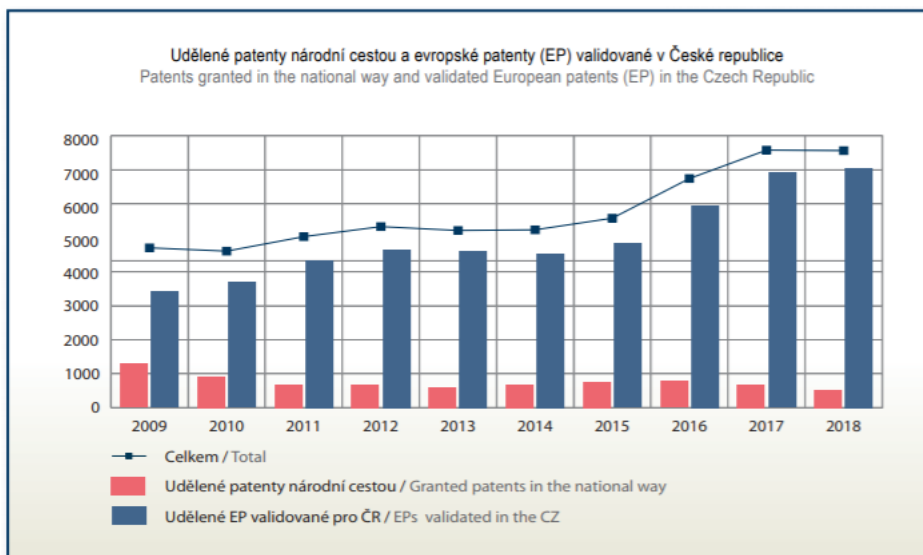
Pro tento poslední případ je zde uveden příklad z praxe, kdy níže na Obrázku 1 je znázorněn rozdíl mezi novým řešením stavby trezoru pro bankomat a starším patentovým spisem. Nové řešení představovalo speciální uspořádání ocelových pásů uvnitř betonových stěn za účelem odklonění násilně vnikajícího vrtáku, a starší řešení se kterým bylo srovnáváno ukazuje plechové ohraničení stěny, ke které jsou přitaveny pásy, které mají v jednom provedení stejný tvar jako nové řešení. Vynález byl nakonec zúžen pouze na to, že pásy jsou uspořádány v čistě betonové stěně uvnitř betonové masy. (Malůšek, Janouškovcová, 2015)

Jen kladný výsledek řízení o patentové přihlášce však nestačí k udržení ochrany po celých 20 let platnosti (25, pokud jde o farmaceutické patenty, které jsou prodlouženou ochranou kompenzovány za časové prodlevy kvůli testování účinků léčiv), je nutné rovněž platit každoroční udržovací poplatky, jenž meziročně stoupají. V případě, že není

poplatek za následující období zaplacen, patent pozbývá platnosti a řešení je volné stejně jako v případě uplynutí doby platnosti (Malůšek, Janouškovcová, 2015).

Obrázek 2.1 - Srovnávací náčrtek staršího a nového řešení trezoru s betonovým jádrem a ocelovými pásy v řezu (zdroj: Malůšek, Janouškovcová, 2015)

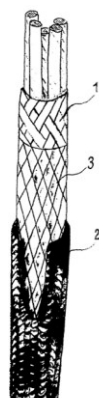
Graf 2.1 - Meziroční srovnání udělených patentů platných na území ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV)

2.3.2 Užitený vzor

„Užitným vzorem jsou nová, průmyslově využitelná technická řešení, která přesahují rámec pouhé odborné dovednosti.“ (ÚPV, 2019). Užitený vzor nemůže chránit způsoby výroby, pracovní činnosti a biologické reproduktivní materiály. Ochrana technických řešení užiteným vzorem je velmi vhodnou volbou pro předměty s kratší dobou životnosti. Ve srovnání s patentem je tato cesta jednodušší a méně nákladná a známá díky rychlosti svého řešení. Zápis užitého vzoru lze totiž získat cca 3 měsíce od podání přihlášky (ÚPV, 2019). Nevýhodou užitého vzoru je výrazně kratší doba platnosti oproti patentové ochraně. Základní doba trvání ochrany užiteným vzorem jsou pouze čtyři roky s maximálním prodloužením na 10 let (ÚPV, 2019).

Přihláška užitého vzoru je podobná na patentovou přihlášku, avšak velký rozdíl se nachází v procesu řízení o udělení ochrany, které je v případě užitého vzoru velmi zjednodušeno tím, že u užitných vzorů nedochází k porovnání předmětu přihlášky se stávajícím stavem techniky a může tak dojít k zapsání technického řešení, které nesplňuje podmínky novosti. K zapsání do rejstříku užitných vzorů dochází tedy skrze tzv. registrační řízení (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

Jedná se tedy o rychlou, účinnou, jednodušší a ekonomicky zajímavou volbu ochrany technických řešení, která však není upravena ani celoevropsky ani mezinárodně. Užitený vzor (příklad viz Obrázek 2.3) je však využíván v mnoha státech, avšak jeho právní aspekty mohou být velmi rozdílné, což může být jedním z důvodů, proč někteří přihlašovatelé volí souběžnou ochranu s patentem, která jim poskytne výhody obou způsobů právní ochrany (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

Obrázek 2.2 – Užitený vzor pojmenovaný „Lano s fixovaným opletem“, zdroj: ÚPV, 2019

Graf 2.2 - Meziroční srovnání zapsaných užitečných vzorů v ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV)

2.3.3 Průmyslový vzor

Na rozdíl od výše zmíněných typů ochran je průmyslový vzor (příklad viz Obrázek 2.5) ochranou převážně tvůrčí činnosti designérů a skrze té rovněž ochranou samotné image výrobku (Malůška, Janoušková, 2015). Není možné chránit průmyslovým vzorem technickou ani konstrukční podstatu, protože ochrana průmyslovým vzorem se vztahuje k vizuálním a estetickým stránkám výrobku. Proto je tato forma ochrany volena například pro dekorativní vzory (např. na koberce a tapety), nebo šperky, nábytek a jiné (Horáček, Čada, Hajn, 2017). Avšak je důležité, aby byl vzor spojený s konkrétním výrobkem, jelikož samotnou grafiku nelze považovat za průmyslový vzor (ÚPV, 2019).

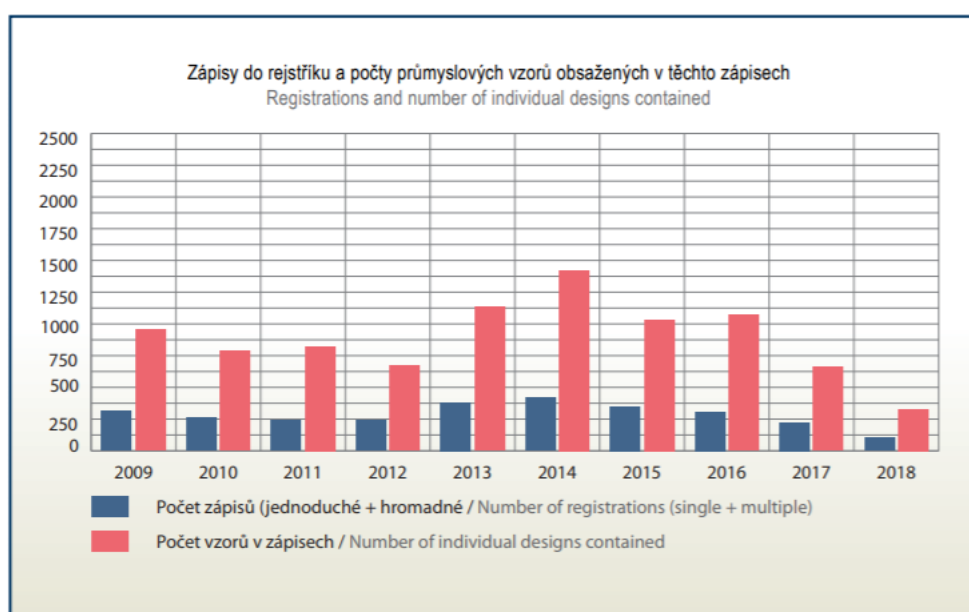

Obrázek 2.3 - Průmyslový vzor pojmenovaný „Jelení šperk“ (zdroj: ÚPV, 2019)

Právní ochrana průmyslovým vzorem skýtá pro přihlašovatele mnohé výhody oproti ochraně užitečným vzorem či patentem, je totiž k vyřízení rychlejší a levnější. Doba

ochrany průmyslovým vzorem se pohybuje od 5 do 25 let, podle jejího prodloužení (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

„Získaná ochrana zabezpečuje vlastníku výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas s užíváním průmyslového vzoru jiným osobám (licence) nebo na ně právo na průmyslový vzor převést (např. ho prodat). Užíváním průmyslového vzoru se rozumí zejména výroba či uvedení na trh výrobku, ve kterém je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován.“ (ÚPV, 2019).

Graf 2.3 - Meziroční srovnání zapsaných průmyslových vzorů v ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV)

2.3.4 Topografie polovodičových výrobků

„Polovodičovým výrobkem je konečná nebo mezitímní forma mikroelektronického výrobku určeného k elektronické funkci.“ (Horáček, Čada, Hajn, 2017, s. 255)

Ochrana topografií polovodičových výrobků se stala součástí průmyslových práv nejpозději a je veřejností spíše opomíjena a málo využívána (Horáček, Čada, Hajn, 2017). Tato forma ochrany má své specifikum oproti ostatním průmyslovým právům, jelikož doba jeho ochrany nemusí nutně začínat až po či včetně dnem podání přihlášky, ale ochrana topografie také vzniká dnem „prvního veřejného obchodního využití“, pokud je

příhláška podána do dvou let od tohoto dne. Celková platnost této ochrany pak končí uplynutím deseti let od konce kalendářního roku svého vzniku (Jakl, 2011).

2.3.5 Ochranná známka

Ochranná známka (příklad viz Obrázek 2.7) je zaregistrovanou značkou, která prošla přezkoumáním způsobilosti a která je právně chráněna na území konkrétního státu. „*Obsahem a funkcí ochranné známky je označování zboží nebo podobných služeb, které by mohl na trh uvádět jiný podnik, a odlišení se od zboží či služeb jiného podniku.*“ (Horáček, Čada, Hajn, 2017, s. 6-7). Další funkcí ochranné známky je usnadnění orientace spotřebitelům v nabídce výrobků a služeb, protože bez své vazby na výrobky či služby v podstatě neexistuje (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

Ochrannou známkou se může stát dle zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách jakékoliv grafické vyjádření zahrnující slova, kresby, jména či barvy, které splňuje podmínky daného zákona a je zapsáno v rejstříku ochranných známek (dále jen „rejstřík“).

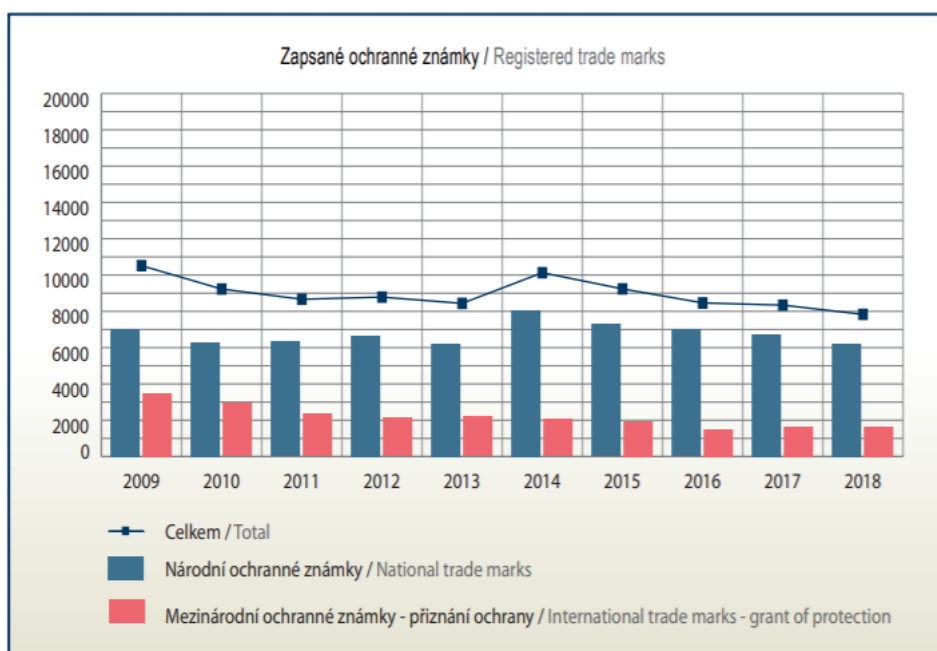
Zapsání do rejstříku předchází na ÚPV dvojí přezkoumání. Formální průzkum kontroluje splnění zákonných podmínek a na to navazující věcný průzkum pak zda je přihlašované označení způsobilé k zapsání (např. zda není klamané či nepravdivé) (ÚPV, 2019). Po úspěšném zapsání do rejstříku začíná ochrana po dobu 10 let s možností prodloužení v posledním roce (Jakl, 2011).

Porušením práv plynoucích z ochrany ochrannou známkou se dle zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele rozumí dle §2 odst.1 n) „***padělek**, jímž je výrobek, včetně jeho obalu, na němž je bez souhlasu majitele ochranné známky umístěno označení stejné nebo zaměnitelné s ochrannou známkou, porušující práva majitele ochranné známky podle zvláštního právního předpisu*“.

Dalším způsobem porušení práv definovaným tímto zákonem je pak rovněž v §2 odst.1 n) „***napodobenina**, jíž je výrobek, který je rozmnoženinou nebo zahrnuje rozmnoženinu vyrobenou bez souhlasu majitele autorských práv nebo práv souvisejících s právem autorským nebo bez souhlasu majitele práv k průmyslovému vzoru, jestliže pořízení rozmnoženiny porušuje tato práva podle zvláštních právních předpisů*“.

Obrázek 2.4 - Ochranná známka se zněním „ALWAYS Coca cola“ (zdroj: ÚPV, 2019)

Graf 2.4 - Meziroční srovnání zapsaných ochranných známek platných na území ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV)

2.3.6 Označení původu a zeměpisná označení

Za označení původu se považuje název oblasti, pokud jsou charakteristické znaky tohoto zboží převážně spjaty se zeměpisným prostředím a pokud výroba, zpracování a příprava probíhá v dané oblasti. Za zeměpisné označení je pak považován název území, pokud má zboží k tomuto území vazující se pověst či kvalitu, a které rovněž bylo vyrobeno, připraveno a zpracováváno na daném území (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

Ochrana označení původu a zeměpisná označení vznikla především kvůli spotřebiteli vnímaným zažitým spojením mezi určitou kvalitou se zeměpisnou oblastí a jejími charakteristickými znaky. Doba této ochrany není nijak časově omezena (Jakl, 2011). Jako příklad je možno uvést Karlovarskou minerální vodu z „přírodních léčivých termálních zdrojů zřídelní oblasti Karlovy Vary“ (ÚPV, 2019).

2.4 Význam průmyslového vlastnictví a jeho ochrany

Právní ochrana předmětů průmyslového vlastnictví svým významem zasahuje do mnoha sfér, jako jsou např. průmysl, služby, obchod vnitřní i vnější a obecně podnikání. Význam ochrany průmyslového vlastnictví nabíral na důležitosti již na přelomu 19. století a 20. století, kdy bylo nutno zavést mnoho nových prvků této ochrany za účelem harmonizace pohybu zboží a služeb mezi zeměmi bez velkých rizik (Jakl, 2017). Nehmotné složky podnikání, ať už jde o pracovní postupy, technická řešení či speciální vzhled produktu, se v současné době stávají stále významnějšími (Malůšek, Janouškovcová, 2015).

Velkým pozitivním významem průmyslového vlastnictví je kromě podpory lidské kreativity také ekonomický přínos a hospodářský rozvoj. Nové poznatky a technologie, které jsou předmětem ochrany průmyslových práv, jsou totiž jak říká Čada, (2014) považovány (jakožto výsledky výzkumu) za pozitivní externality. Dané technologie a technická řešení totiž mohou být využívána ihned po skončení své ochrany (která většinou zaniká daleko dříve, než je maximální doba poskytování ochrany z důvodu neplacení udržovacích poplatků) nebo mimo její dosah.

Účinná ochrana průmyslového vlastnictví v praxi také přináší nesporné konkurenční a ekonomické výhody pro jejich majitele. Zajišťují jim také návratnost peněžních prostředků vložených do výzkumu a vývoje, jež byly potřebné pro získání dané technologie (Malůšek, Janouškovcová, 2015).

Zavedení systému ochrany průmyslových práv dle názoru autorky podpořilo samotný výzkum a vývoj nových technologií (což je téměř vždy bráno jako velké pozitivum), jelikož jsou díky tomu vynálezci a obecně všichni původci, kteří se rozhodnou výsledky své práce chránit některým z výše popsanych způsobů, motivováni skutečně realizovat své nápady. Ochrana průmyslového vlastnictví jim totiž přináší výlučné právo využívat svou technologii a generovat za ni zisk (např. při prodeji zboží).

Tato oblast má jak mikroekonomický, tak makroekonomický dopad na ekonomiku a hospodářství a podporuje konkurenceschopnost malých (ty jsou nejnáchylnější), středních i velkých podniků. Dopady na stát jsou dále názorněji popsány v kapitole 3.2.

3 Příčiny a důsledky porušení průmyslových práv a jejich zásah do ekonomických vztahů

Úvod do této kapitoly je věnován seznámení s pojmem „ekonomická kriminalita“, která je často zaměňována s finanční a jimi nadřazenou hospodářskou kriminalitou, jejichž významy se dle mnoha zdrojů navzájem překrývají. Znakem každého typu ekonomiky, ať už se jedná o ekonomiku legální, stínovou (šedou), či ilegální (černou), je nade vše pochybnost zisk. Znakem ekonomiky ilegální je také kriminogenní prostředí, ve kterém jsou vytvářeny podmínky pro páčání kriminálního jednání, jež vyústí v trestné činy s přímým či nepřímým důsledkem pro ekonomiku (Chmelík, Hájek, Nečas, 2005).

Ačkoliv existuje mnoho definic vysvětlující ekonomickou kriminalitu, pro účel této práce je nejvhodnější uvedení definice deklarované Institutem pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti, který uvádí, že: *„ekonomická kriminalita ...je protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen finanční nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu (stát, obchodní společnost, fond, fyzická osoba apod.), které naplňuje zákonné znaky skutkových podstat konkrétních trestných činů“*³. Dle doporučení výboru ministrů Rady Evropy⁴ lze konkrétně jmenovat např. nekalou soutěž, celní trestné činy a podvádění spotřebitelů.

3.1 Příčiny porušení průmyslových práv

Stejně jako u jakéhokoliv jiného odvětví, je i porušování průmyslových práv trestnou činností ke které vedou mnohé příčiny. V rámci této práce jsou s ohledem na její téma uvedeny příčiny ekonomické, právní, společenské a kulturní. Souhrnně lze tyto příčiny označit jako „kriminogenní“ či rizikové faktory, které podněcují, motivují a vedou jedince k páčání trestných činů (Moravskoslezský kraj, 2019). Tyto příčiny, jsou-li vědomé a porušení práv je tedy úmyslné, mohou znamenat, že se jedná o trestný čin, za který je poté uloženo peněžní odškodnění, zákazu činnosti, propadnutí věci či odnětí svobody.

Autorka by se také ráda pozastavila nad tím, že jednou z hlavních příčin může z velké většiny být důvod zcela odlišný. Tím důvodem je **nevědomost, neúmyslnost** či

³ Výzkum ekonomické kriminality. Praha: IKSP, 2004, s. 9.

⁴ Doporučení č. R (81) 12 o hospodářských trestných činech.

nedostatečná právní znalost. Také proto je vhodné volit správný postup jednání s porušovatelem při hájení svých práv. Je však důležité zmínit zásadu, že neznalost zákona neomlouvá, jelikož neznalost konkrétních zákonů, na které odkazuje a kterých se dovolává zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), se dle usnesení Nejvyššího soudu⁵ *„posuzuje stejně jako neznalost samotného trestního zákona, takže neomlouvá pachatele trestného činu, neboť jde o právní normu, které se dovolává trestní zákon a jejímž porušením je podmíněna trestnost činu“*.

3.1.1 Ekonomický rizikový faktor

Faktory vedoucí ke kriminálnímu chování v oblasti studované touto prací mají převážně ekonomický a právní charakter. Jak uvádí Chmelík, Hájek a Nečas, (2005), jedná se především o viditelnou nerovnost po sociální stránce, kdy můžeme pozorovat rozdíl mezi bohatstvím na jedné straně a na straně druhé tzv. *„sociální chudobu, která postupně postihuje i střední vrstvy, které jsou celosvětově považovány za pilíř každé společnosti“*.

Ekonomická kriminalita může být zapříčiněna taktéž vysokou nezaměstnaností, která vede k sociálním problémům jako je zhoršení až ztráta postavení ve společnosti a na trhu práce. Nezaměstnanost většinou znamená snížení koupěschopnosti obyvatel, která následně účinkuje společně s níže popsányými společenskými a kulturními faktory. Kvůli tomu poté narůstá kriminalita, snižuje se produkce a propouští zaměstnanci. V tomto sledu událostí již můžeme vidět jakýsi začarovaný kruh, který zapříčiňuje nedostatek pracovních míst (Chmelík, Hájek, Nečas, 2005).

Velkou motivací je také známý mikroekonomický princip nabídky a poptávky, kdy jedno ovlivňuje druhé a dá se tudíž předpokládat, že nízká koupěschopnost podněcuje zájem o levné zboží a služby což v kombinaci se společenskými potřebami motivuje spotřebitele např. ke koupi padělku za nízkou cenu.

3.1.2 Společenský rizikový faktor

Ve vyspělých zemích s velmi vstřícným a bohatým společenským systémem se rozmáhá konzumní způsob života, o který se opírá spousta společenských kritérií zahrnující životní styl, trávení volného času či přístupu k penězům a majetku, jež vybízí

⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 876/2008, uveřejněné pod číslem 43/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

ke koupi zboží a využití služeb (stejně jako k jejich výrobě a prodeji), které mnohdy nejsou v souladu se zákonem. Tato potřeba pramení z typického rozdílu mezi bohatstvím a chudobou, kdy se lidé žijící ve společnosti fungující na konzumním způsobu života snaží tento rozdíl co nejvíce zmírnit, aby získali či si udrželi své společenské postavení (Cejp, 2008).

Tohoto faktu nezůstává nepovšimnuto a nejenže je to dle ScienceDirect (2015) jednou z hlavních příčin porušování průmyslových práv (např. padělání zboží, kopírování způsobu technologického řešení), ale dle názoru autorky je to v současné době také nejdůležitější prvek vzniku možnosti pro jeho porušování s odkazem na výše zmíněný fakt, že pokud je poptávka, je také nabídka. Rovněž tomuto pomáhá fakt, že je ekonomická kriminalita chápána obyvatelstvem jako nejsnadnější způsob ke zvýšení příjmu (např. zneužití pověsti značky prostřednictvím paděláním a porušením ochranné známky, daňové úniky apod.).

3.1.3 Kulturní rizikový faktor

Důležitou roli pro formování kriminálního uvažování a následného jednání má výchovná role rodiny a školy. V současné době je v běžném životě dětí a mládeže neobvyklý prostor, který dříve naplňovala řada výchovných aktivit a pravidel, jež byly součástí denního řádu v minulých režimech jak ve školách, tak v domácnosti. Tato absence se dá odůvodnit snahou rodičů, prarodičů a celých generací, aby jejich potomci neměli omezené možnosti. Do tohoto prostoru se však vkrádají mimo jiné i vlivem rostoucí benevolence různé nežádoucí aktivity, které se snadno rozšiřují díky snaze zapadnout do kolektivu a které mohou zahrnovat i kriminalitu.

Nízká míra požadované aktivity může mít u dětí a mládeže taktéž za následek prohloubení životního stylu nicnedělání, který se pere s potřebou ve svém životě uspět. Pokud však nebudou rozvíjet své dovednosti a neustále překračovat práh ohraničující komfortní zónu, hrozí zde nebezpečí, kdy jejich lenost a chtivost vyústí do kriminální aktivity (Cejp, 2008).

Poskytování informací veřejnosti o společenském ohrožení a nebezpečí, jež způsobuje kriminalita se, jak říká Cejp (2008), stejně jako na „*odhalování pochybných aktivit politických stran, jednotlivých politiků, managementů podniků, bank, fondů, všech existujících společenských subjektů i jednotlivců*“ podílí také sdělovací prostředky, jež slouží jako nástroj veřejné kontroly. Tyto by však neměly zneužívat kriminalitu jako

oblast jež svou mnohdy přehnanou dramatickostí zvyšují zájem o dané médium a postupně otupují sledující, kteří následně ztrácejí povědomí o důležitosti sdělení. Sdělovacími prostředky mají díky svému dosahu velký vliv na veřejné mínění, a proto je velmi důležité udržovat jejich sdělení ve správných hranicích, aby nepůsobily prospěšně pro svět zločinu (Cejp, 2008).

Průnik vypěstovaných negativních vlastností (lenosti a chtivosti) může mít za následek vytvořit v jedinci pocit, že cestou k finanční stabilitě bez potřebné práce je jediné kriminální jednání, a proto je tento rizikový faktor rovněž možnou příčinou porušování chráněných průmyslových práv.

3.1.4 Právní rizikový faktor

Výše uvedené jevy zapříčiňují pokles právního vědomí a sžitím se s myšlenkou, že dodržování zákonů se nevyplácí a je to pouze znak strachu, neschopnosti či naivity, když lze chtěného „blahobytu“ a zisku dosáhnout pravděpodobněji nelegální cestou (Chmelík, Hájek, Nečas, 2005).

Nejčastější příčiny protiprávního jednání z právní oblasti je kromě nedostatečného právního vědomí také neodbornost policejních orgánů, pomalé rozhodování soudů a ignorace právních norem (Chmelík, Hájek, Nečas, 2005).

„Příčinou trestně stíhatelného jednání je často složitost systému a četnost operací, které zatěžují, a obyvatelstvo se jim snaží raději zcela vyhnout, než aby je podstupovalo. ... Sklony k protiprávnímu jednání podporuje i skutečnost, že pozdní náprava takového jednání je poměrně jednoduchá (např. na trestní příkaz v případě neplacení daní, dávek a dalších plateb zdravotního a sociálního zabezpečení lze snadno a bez postihu zareagovat uhrazením dlužné částky do stanoveného termínu), takže není důvod se o dané jednání nepokusit.“ (Cejp, 2008, s. 52).

3.2 Důsledky porušení průmyslových práv

Chránit své vynálezy a díla jako průmyslové vlastnictví se přihlašovatel rozhoduje kromě důvodu výlučného práva na výrobu, prodej a distribuci také proto, že ochrana průmyslových práv umožňuje jejich majiteli generovat oprávněný zisk z výsledků jeho tvůrčí činnosti. Pokud je však toto právo narušeno, může to majitele dotčeného průmyslového práva poškodit především z ekonomické stránky (např. v podobě ušlého

zisku), ale také může utrpět celková pověst značky při porušení ochranné známky, což by mohlo následně velmi ovlivnit i pozici na trhu.

Důsledky však můžeme pozorovat mimo podnikatelské subjekty i na straně státu, který je rovněž postižen značnými ekonomickými ztrátami. Například jen padělky zajištěné ČOI v roce 2016 dosahovaly hodnotou v originálních cenách přes 200 000 000 Kč. V uplynulém roce 2018 pak činily přes 92 000 000 Kč. To se na státní ekonomice projevuje především proto, že výrobci padělků obvykle neodvádějí ani DPH, daň z příjmu ani spotřební daň (Vejvodová, 2016).

Dalším velmi negativním jevem postihujícím ekonomiku postižených států je nezaměstnanost, jejíž růst ovlivňuje právě obchod s padělkami. OHIM odhaduje jen z oblasti oděvů, doplňků a obuvi roční ztráty výrobců originálů na desítky miliard eur, což v porovnání s hodnotou celkového prodeje daného sortimentu dosahuje úrovně jedné desetiny. Ztráta zisku pak znamená nutné snížení nákladů, a to zapříčiňuje vysokou ztrátu pracovních míst (Vejvodová, 2016).

Na spotřebitele může mít zakoupení předmětu porušující práva průmyslového vlastnictví rovněž dopad. Jedná se nejčastěji o předpoklad snížené kvality kupovaného zboží a nemožnost takového zboží reklamovat či vrátit. Horší následky ale bude nákup takového předmětu mít, pokud se jedná o léky či doplňky stravy, jež jsou dle statistik ČOI v naší zemi v poměrně zastoupeném počtu, můžou být dopady dokonce i zdravotní. Úplně nejhorší následek by však mohl mít nákup předmětu, jenž by nesplňoval základní bezpečnostní požadavky typické k takovému předmětu, což se u padělků či napodobenin může stát kvůli záměrně snížené kvalitě.

Důsledky porušení průmyslových práv pro porušitele či škůdce jsou rozvedeny níže v kapitole 3.3, o vymáhání průmyslových práv soukromoprávními či veřejnoprávními prostředky, na něž v případě jejich neúspěšnosti či nemožnosti řešení sporu navazují trestněprávní prostředky, o kterých pojednává podkapitola 3.3.3.

3.3 Způsoby vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví

Přijde-li majitel na porušení svých průmyslových práv jiným subjektem, jež nebyl k jejich využití jakýmsi způsobem zmocněn, má právo vymáhat svá práva mnoha způsoby. V této práci je sice pomyslně rozděleno veřejné a soukromé právo, avšak obě oblasti na sebe navazují spolupracují spolu a místy se také překrývají, jelikož mnoho

sporů využívá prostředků obojího, aby se dobraly konečného rozhodnutí. V případě že však protiprávní jednání svou závažností dosahuje trestného činu, nachází se řešení v trestním zákoníku, který upravuje jak postihy z nekalé soutěže, tak z porušení práv průmyslového vlastnictví.

3.3.1 Vymáhání práv soukromoprávními prostředky

Preferovaným způsobem řešení vzniklých sporů v oblasti průmyslových práv je dle tzv. procesní prevence řešení sporů dohodou, aby se předešlo soudnímu řízení za použití mimosoudních prostředků (Vojčík, 2016). V případě dohody (s výsledkem např. uznání průmyslových práv či zjištění, že je obvinění neodůvodněné) jsou tyto postupy nejméně náročné na čas a finanční prostředky, a tudíž velmi výhodné. Další variantou je využití žaloby, jakožto řešení sporu civilní soudní cestou, na základě ustanovení v zákonech uvedených v kapitole 2.1.2, také v obchodním zákoníku (nyní zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích) a občanském zákoníku (nyní zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), jedná-li se o nekalou soutěž či náhradu škody (Jabl, 2011).

➤ Mimosoudní prostředky

Užitím mimosoudních prostředků při obraně průmyslových práv vstupuje do jednání s možným porušovatelem jejich majitel buďto sám, či s advokátem nebo s patentovým zástupcem. Jednání obvykle začíná **písemným upozorněním** formou doporučeného dopisu na existenci výlučných práv k předmětu či postupu jeho výroby, které ale jen velmi výjimečně končí jejich uznáním. Brání-li se možný porušovatel, že průmyslová práva svou činností neporušuje, a přesto souhlasí se zanecháním sporu na mimosoudním řešení, nastávají zde možnosti využití některých smířčích řízení skrze kvalifikovaného prostředníka. Účelem těchto řízení je předejití řádného soudního řízení, avšak je možné smír uzavřít i pokud soudní řízení již započalo (Vojčík, 2016). Součástí jednání mezi majitelem a možným porušovatelem může být rovněž nabídka licence (ÚPV, 2019).

Dle zákona č. 202/2012 Sb., o **mediaci** a o změně některých zákonů (zákon o mediaci) mají strany možnost pokračovat v řešení sporu skrze jednání za účasti mediátora, který na jednání odborně dohlíží a asistuje či po shodě obou stran zastává roli rozhodce, jehož rozhodnutí budou oběma stranami respektována (Jabl, 2017). Dohled nad

dodržování mediátorových povinností (není-li mediátorem advokát) zaštiťuje Ministerstvo spravedlnosti ČR, které rovněž spravuje jejich seznam (Vojčík, 2016). Jakla, (2017) říká, že mediaci je vhodně zvoleným způsobem řešení sporů vzniklých porušením licenční smlouvy a jejím ukončením je mediační smlouva, kterou podepisují všechny strany konfliktu.

Další možností pro řešení sporu mimosoudně nabízí právo na základě zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Tento způsob řešení je Vojčík, (2016) uvádí jako vhodný například pro „*spory o vyplacení odměny za poskytnutí práva na využívání předmětu duševního vlastnictví (spory o platby z licenčních smluv)*“ či „*spory o vydání bezdůvodného obohacení získaného porušením práva duševního vlastnictví*“, nebo také pro „*spory o náhradu nemajetkové újmy v penězích*“. **Rozhodčí řízení** začíná podáním žaloby a je ukončeno vydáním rozhodčího nálezu, který je soudně vykonatelný. Při této volbě lze využít Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, nebo např. Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví, jejíž vznik byl inspirován činností Arbitrážního a mediačního centra v Ženevě (Jakl, 2017).

➤ Uplatnitelné nároky na ochranu průmyslových práv

Pokud si strany nevyberou z výše uvedených možností řešení sporu či během nich nedojdou k dohodě, zůstává zde možnost využití žaloby, která je základním prostředkem ochrany. „*Soukromoprávní povaze práv duševního vlastnictví pak odpovídá skutečnost, že ve všech případech zásahu do práv majitelů lze civilní řízení zahájit pouze na návrh oprávněné osoby; nikdy z úřední povinnosti. Soukromoprávní cestou se lze dovolávat několika základních nároků.*“ (Tůma, 2005).

V praxi běžným prostředkem při obhajování svých průmyslových práv u soudu je užití tzv. **negatorního nároku**, jež zakazuje rušení práva nebo zdržení se hospodářské nebo jiné činnosti. Tento nárok se dá uplatnit za předpokladu, že rušení práva započne, probíhá nebo se bude opakovat, například při přípravě výroby padělaného zboží (Tůma, 2005).

Dalším uplatnitelným právem jsou nárok na informace a nárok na obnovu stavu před zásahem do práva, tzv. **restituční nárok**. Vyhovění tohoto nároku se projevuje např. stažení porušujícího výrobku z prodeje, či jejich zničení. Častější je však využití **náhrady škody a ušlého zisku**, jež vyplývají z OZ, konkrétně v části upravující nekalou soutěž.

➤ **Nekalá soutěž §2976-§2990 OZ**

Žaloba proti nekalé soutěži je dalším možným způsobem soukromého práva pro vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví. Tato forma vymáhání práv však může být pro vlastníky formálně registrovaných průmyslových práv pomalejší, méně účinná a méně spolehlivá než ta, kterou mají zaručenou příslušnými zákony (výpis v části 2.1.2.) a kterou by uplatnili u příslušných státních orgánů (ÚPV atd.). Využívá se převážně tehdy, kdy z různých důvodů (např. snaha ušetřit finanční prostředky) nebylo využito základní ochrany průmyslových práv či její ochrana již vypršela. V takových případech zastává právo proti nekalé soutěži subsidiární charakter (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

„Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.“ – tak definuje nekalou soutěž §2976 OZ. Za nekalosoutěžní jednání je považováno to, které splňuje všechny tři znaky nekalé soutěže uvedené v definici.

Nekalá soutěž je kromě výše uvedené generální klauzule v zákoně konkrétněji definována několika skutkovými podstatami, z nichž budou pro účely práce rozebrány ty podstaty, jejichž znaky souvisejí s průmyslovými právy.

○ **Klamavé označení zboží a služeb (§2978 a §2979)**

Podle §2978 odst. 1 OZ *„Klamavé označení zboží nebo služby je takové označení, které je způsobilé vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služba pocházejí z určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce, anebo že vykazují zvláštní charakteristický znak nebo zvláštní jakost. Nerozhodné je, zda označení bylo uvedeno bezprostředně na zboží, na obalu, obchodní písemnosti nebo jinde. Rovněž je nerozhodné, zda ke klamavému označení došlo přímo nebo nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo.“*

Toto ustanovení se týká především předpisů ochranných známek, označení původu a zeměpisných označení. Například užití číslice zaměnitelné za rok v označení výrobku může působit tak, že daný výrobek je na trhu již od toho data. I kdyby byl skutečný význam použité číslice jiný, důležité je zde chápání běžného spotřebitele. Podobný případ je například prodej parfémů podřadné kvality, pokud prodejce do okolí rozstříkuje značkový parfém, protože jako klamání je považováno všechno jednání, jež působí na lidské smysly. (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

○ ***Vyvolání nebezpečí záměny*** (§2981)

Dle §2981 OZ se nebezpečí záměny vyvolává především o užití jména osoby, označení úpravy, závodu nebo dalšího označení, které v té době po právu využívá jiný soutěžitel. V odst. 3 je však popsáno že napodobení v prvcích, jež jsou z povahy výrobku funkčně, esteticky nebo technicky předurčeny a u nichž byly učiněny všechna možná opatření, aby co nejvíce předcházela záměně s jiným soutěžitelem.

Konkrétně zvýšená shoda z funkčního hlediska vykazují většinou zdravotnické pomůcky, které například v oblasti ortopedie mají stejný účel. A protože výraz z OZ §2981 odst. 3 podobnost toleruje jestliže byly učiněna „*veškerá opatření, které lze na soutěžiteli požadovat*“ je právně velmi neurčitý, záleží v této věci na soudu. Doporučuje se však v takovýchto případech výrazně odlišit výrobky všemi použitelnými způsoby, aby k záměně nedošlo-např. výrazné barevné odlišení, odlišená obchodní známka atd. (Horáček, Čada, Hajn, 2017).

○ ***Parazitování na pověsti*** (§2982)

Parazitování na pověsti znamená zneužití dobrého jména a postavení závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele (čili jeho vydobytý goodwill) za účelem obohacení svého nebo cizího podnikání, kterého by jiným způsobem nebylo dosaženo.

Většinou to znamená zneužití dlouhodobě známých a úspěšných označení, může se ale jednat i vnější vzhled výrobků, například použitím jména či fotografie slavné osobnosti z důvodu aspoň zdánlivého propojení výrobku v jistých ohledech s danou osobností či s produktem jiné obchodní společnosti, jež se těší alespoň v některých oblastech dobré pověsti (Čada, 2014).

Prostředky ochrany proti nekalé soutěži:

Zdržení se nekalosoutěžního jednání

Na tento nárok má právo každý, jež byl nekalosoutěžním jednáním dotčen ve svých právech a má převážně preventivní charakter. Vyhovění tomuto nároku má pak podobu ukončení činnosti, jež je shledávána protiprávní (Čada, 2014).

Odstranění závadného stavu

Tato žaloba cílí na případy, kdy nastal závadný stav a jeho příčiny nebyly odstraněny. Předmětem této žaloby není náhrada škody. Jedná se například o

neoprávněné využívání obchodního tajemství, které je užíváno k prospěchu porušovatele (Čada, 2014).

Přiměřené zadostiučinění

Tato ochrana nabízí možnost mimo náhradu škody (jakožto majetkové kompenzace) získat odškodné za utrpěnou újmu či odčinění nemajetkové újmy. V takovém soudním řízení se bude diskutovat zásah do dobré pověsti soutěžitele nebo goodwill. Tento nárok může být stejně jako náhrada škody poskytnuta v penězích, ale může se jednat i o veřejnou omluvu či prohlášení, ve kterém je vše vysvětleno a uvedeno na pravou míru (Čada, 2014).

Náhrada škody

Tato forma kompenzace je jedna z nejčastěji uplatňovaných v oblasti nekalé soutěže. Podmínky náhrady škody jsou rozděleny podle toho, kterou část definice nekalé soutěže škůdce poruší. Dle OZ je preferována náhrada škody ve formě uvedení do původního stavu, rovněž však umožňuje poškozenému možnost zvolit si finanční kompenzaci. Kromě skutečné škody se zde projednává i problematika ušlého zisku, jež poškozený nemohl získat vlivem protiprávního jednání škůdce. Výše ušlého zisku se mnohem komplikovaněji dokazuje, jelikož se musí vycházet z různých předpokladů vývoje událostí, a proto je tato část jednání obvykle spekulativní (Čada, 2014).

➤ **Určovací řízení**

Při podezření na možné budoucí porušení průmyslových práv lze také využít možnosti **určovací žaloby**, která je definována v §80 zákon č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Takováto žaloba bývá rovněž využívána v případech, kdy vlastníka nelze z různých důvodů jednoznačně určit dle příslušných rejstříků, kde se zaznamenávají všechna formálně zaregistrována práva.

Aby se předešlo zamítnutí žaloby je nutné, aby vykazovala základní prvek-což je existence naléhavého zájmu, zda tu právní poměr nebo právo je, či není. Určovací žaloba má sice podle většiny zdrojů pouze preventivní charakter fungující jako záruka odvrácení budoucích sporů, avšak jak uvádí Svoboda, (2010), lze určovací žalobu podat i v rámci ochrany svého vlastnického práva.

V konkrétním příkladu lze uvést část Rozsudku Nejvyššího soudu⁶, kde „žalobce má naléhavý právní zájem na určení, že užití konkrétní ochranné známky je nedovoleným soutěžním jednáním, neboť k případnému návrhu na zrušení ochranné známky se vyžaduje soudní rozhodnutí určující, že užití ochranné známky je nedovoleným soutěžním jednáním“. V oblasti průmyslového vlastnictví je tedy určovací řízení využíváno pro prokázání, že je určité zboží padělek či napodobenina a dále proces vymáhání průmyslových práv pokračuje skrze příslušné veřejnoprávní prostředky převážně v oblastech celního a spotřebního práva (Tůma, 2005).

3.3.2 Vymáhání práv veřejnoprávními prostředky

Mnoho sporů ohledně průmyslového vlastnictví je řešeno sice soudy, avšak většinu situací soud nemůže vyřešit, jelikož zasahují do výlučné působnosti Úřadu. Přesto se však majitel dotčeného průmyslového práva může obrátit na další veřejnoprávní instituce. Důležitou roli v této oblasti představuje Celní správa České republiky. Mezi další instituce patří Česká obchodní inspekce (ČOI), nebo živnostenské úřady (ve věci kontroly plnění povinnosti podnikatele označit svou provozovnu obchodní firmou), Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní útvar pro kontrolu léčiv. Je možné se obrátit také na Policii ČR, která v této oblasti plní také různé úkoly (ÚPV, 2019). Vojčík, (2016) uvádí, že v systému orgánů České republiky chybí tzv. patentový soud, který by svou specializací pomohl zvýšit jistoty majitelů průmyslových práv a podpořil celý právní systém v této oblasti.

„V případě, že protiprávní jednání nemá charakter trestného činu, je možný postih v rámci přestupkového zákona. Za takový přestupek mohou obecní úřady uložit pokutu, trest propadnutí věci, případně trest zákazu činnosti.“ (ÚPV, 2019)⁷

➤ Úřad průmyslového vlastnictví České republiky

Úřad průmyslového vlastnictví byl zřízen jako ústřední orgán státní správy pro oblast právní ochrany průmyslového vlastnictví. Funkce ÚPV lze chápat ve dvou rovinách, jak uvádí Vojčík, (2016). Jedna je výlučná pravomoc ÚPV udělit patent, zapsat užitný nebo průmyslový vzor, topografii polovodičového prvku, ochrannou známku i označení původu do příslušných rejstříků. ÚPV také vykonává činnost podle předpisů o

⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5184/2009

⁷ [https://www.upv.cz/cs/upv/nejcastejsi-dotazy-\(faq\).html](https://www.upv.cz/cs/upv/nejcastejsi-dotazy-(faq).html)

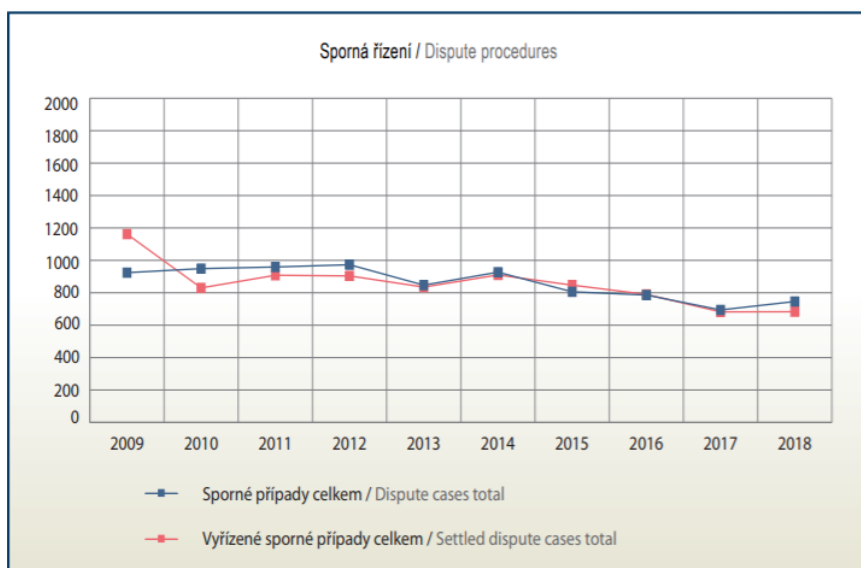
patentových zástupcích a vede ústřední fond patentové literatury (ÚPV, 2019). Většinou rozhoduje o udělení ochrany, je však vázán případným rozhodnutím soudu o původcovství průmyslového práva a je nucen příslušnou ochranu poté udělit. Vojčík, (2016) ve druhé rovině vnímá Úřad jako „*orgán ochrany práv třetích osob, které již byly nebo by mohly být dotčeny poskytnutou ochranou na jednotlivé předměty průmyslového vlastnictví*“.

Z uvedených funkcí ÚPV je patrné, že jde převážně o registrační místo průmyslových práv, avšak jejich další součástí je správa existujících ochran a v souvislosti s vymáháním průmyslových práv ve formě např. zrušovacího a určovací řízení, či připomínkové a námitkové řízení (Čermák, Koplíková, Lorenc, 2007).

Pokud majitel průmyslového práva či jiná osoba vykáže právní zájem o přezkoumání, zda např. určité technické řešení konkurenčního výrobku spadá do rozsahu ochrany již existujícím patentem či užitným vzorem podá na ÚPV žádost o určení, jež zahájí proces **určovacího řízení**. Rozhodnutí o určení pak může sloužit jako důkaz pro soud, ačkoliv ten není povinen se jím řídit (ÚPV, 2019).

Další možností, jež Úřad disponuje je uznání návrhu na **zrušení** patentu v případě, že po dodatečném zjištění konkrétní chráněný vynález nesplňuje podmínky patentovatelnosti. Takovou žalobu může na Úřad podat kdokoliv a jejím výsledkem je buď částečné nebo úplné zrušení takového patentu nebo užitného či průmyslového vzoru (ÚPV, 2019).

Do tří měsíců od zveřejnění přihlášky ochranné známky lze v některých případech podat námitku a započít tím **námitkové řízení** proti zápisu do rejstříku. V případě že byla známka již zapsána, je možné podat Úřadu průmyslového vlastnictví návrh na zrušení ochranné známky či ji prohlásit za neplatnou (ÚPV, 2019).

Graf 3.1 - Sporná řízení (zdroj: Výroční zpráva 2018, ÚPV)

Tři výše uvedené typy řízení jsou počítány do tzv. sporných řízení jejichž vývoj za posledních deset let lze vidět dle uvedeného grafu (Graf 3.1). Můžeme zde pozorovat mírnou klesající tendenci, jež může být zapříčiněna jak zkvalitněnou aktivitou Úřadu průmyslového vlastnictví, tak v některých případech snižujícím se počtu přihlášek k nabytí práva k průmyslovému vlastnictví.

Připomínkové řízení slouží k vyjádření jakékoliv osoby k zápisu ochranné známky rejstříků nebo k patentovatelnosti vynálezu po zveřejnění přihlášky. Připomínky musí být řádně odůvodněné a podané do zápisu ochranné známky nebo do udělení patentu (Krušina, 2017).

Informace o těchto prostředcích a jejich průběhu obsahují příslušné zákony upravující jednotlivá průmyslová práva uvedené v kapitole 2.1.2.

➤ Celní správa České republiky

Orgány celní správy zasahují vůči zboží, které vstupuje na území ČR, a kontroluje, zda nejsou porušována práva průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví. Působnost celní správy je upravena v zákoně č. 355/2014 Sb. o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví a také v zákoně č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele v §23.

„Celní úřady mají za povinnost dbát, aby nebyly k prodeji nabízeny výrobky nebo služby porušující práva z duševního vlastnictví, jakož i skladování takových výrobků za

účelem jejich nabízení nebo prodeje a aby nebylo neoprávněně užíváno označení chráněných podle zvláštních právních předpisů v obchodním styku (klamavá obchodní praktika).“ (Jakl, 2017, str. 276)

Při zjištění výrobků porušující průmyslová práva (padělek, napodobenina a jiné) je pak musí celní úřad zajistit a poté rozhodnout buď o jejich propadnutí nebo zabrání (Jakl, 2017). Pokud se jedná o opatření působící na celním dohledu, a nejen na vnitrostátním trhu, lze celními orgány zboží nejen zadržet, ale také pozastavit jeho propuštění (Krušina, 2017).

➤ **Česká obchodní inspekce (ČOI)**

Česká obchodní inspekce kontroluje právnické a fyzické osoby, jež dodávají a prodávají zboží a poskytují služby na vnitřním trhu. Předmětem kontrol ČOI bývá zabezpečení jakosti zboží, dodržování kvality služeb a stanovených podmínek, stejně jako kontrola, zda se nejedná o klamání spotřebitele (Jakl, 2017). Její pravomoci, které jsou v oblasti ochrany průmyslových práv velmi efektivní, byly postupně přidávány a pozměňovány během novelizací zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, který je doplňován také zákonem o ochraně spotřebitele.

Sankční pravomoc (v některých případech až do výše 5 000 000 Kč) poskytuje České obchodní inspekci zákon o ochraně spotřebitele, jakožto jednomu ze zákonem ustanovených dozorových orgánů (Jakl, 2017).

Inspektoři ČOI mají velmi rozsáhlé pravomoci ohledně vstupu do objektu výrobce, dovozce či distributora, rovněž po nich mohou vyžadovat potřebné doklady atd. Inspektoři mohou zakázat nákup, prodej, dokonce i použití výrobku, které nějakým způsobem nesplňuje požadavky příslušných předpisů, dokud není zjednána potřebná náprava. Inspektoři a ředitelé inspektorátu také ukládají pokuty, proti nimž se dá do tří dnů od oznámení (pokud již nebyla zaplacená) odvolat. Ředitel inspektorátu může nejen ukládat pokuty v daleko vyšších částkách (až do 1 000 000 Kč, při opakovaném porušení pak do 2 000 000 Kč), ale také má pravomoc rozhodnout o propadnutí, zabrání i zničení zboží na náklad kontrolovaného (Jakl, 2017).

3.3.3 Trestněprávní vymáhání průmyslových práv

➤ **§12 odst. 2 – Zásada subsidiarity trestní represe**

Velmi důležité je zde zmínit zásadu subsidiarity trestní represe, jež je dle trestního zákoníku §12 odst. 2 definována jako: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“

Tato zásada tedy dovoluje použít prostředky trestního práva až v tak krajních a závažných případech, že na jejich vyřešení nedostačují nástroje jiných právních odvětví.

➤ §268 – Porušování práv k ochranné známce a jiným označením

Ochrana podle tohoto usnesení se vztahuje na práva podnikatelů a práva na označení jejich výrobků a služeb (ochranné známky, obchodní firmy, označení původu). Při porušení těchto práv je k stanovení rozsahu následků je nutno vzít v úvahu význam a druh neoprávněného užitého označení, k druhu a množství takto označených výrobků, nebo k výši získaného prospěchu (výši způsobené škody). **Pachatelem** při porušení **§268 nebo §269** nemůže být osoba právnická, ačkoliv jak říká Šámal (2012), by to bylo s ohledem na charakter konkrétně takového trestného činu vhodné. Pro porušení §268 se vyžaduje úmyslné zavinění.

Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku:

„(1) Kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává, anebo takovou službu nabídne nebo zprostředkuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“

Tato ochrana se oproti staré úpravě výrazně zintenzivnila zahrnutím postihů kromě vlastního neoprávněného označení také nabídku, zprostředkování, výrobu, skladování, dovoz a vývoz (součásti procesu uvádění do oběhu) takto označených výrobků a služeb. **Pachatel** může být osoba pouze fyzická (Šámal, 2012).

„(2) Stejně bude potrestán, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní firmu nebo jakékoliv označení s ní zaměnitelné nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně opatřené označením původu nebo zeměpisným označením anebo takovým označením s ním zaměnitelným nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nebo služby nabídne, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává.“

Jako **dosažení hospodářského prospěchu** je v tomto případě nejčastěji považováno úmyslné dosažení vyššího zisku, jehož by pachatel bez použití takového trestného činu nedosáhl. Další možnost výkladu tohoto pojmu je potlačení konkurence na trhu, odlákání zákazníků jinému soutěžiteli atd. (Šámal, 2012).

„(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.“

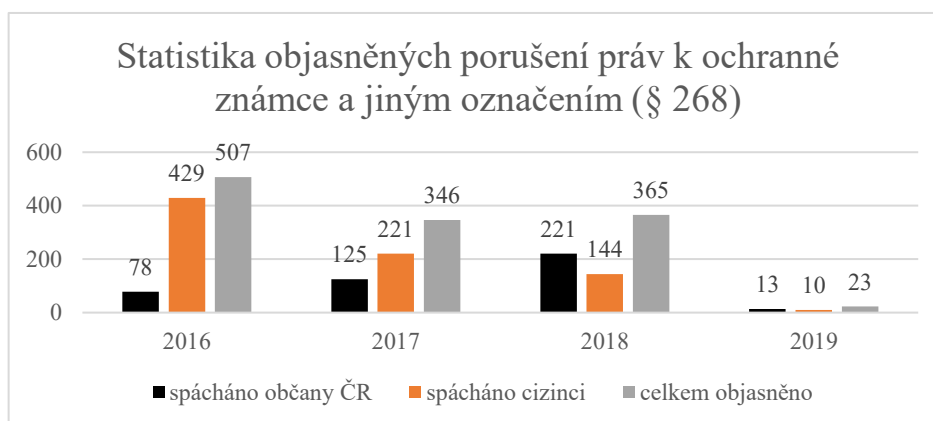
Jako **značný prospěch** je dle §138 odst.1, 2 trestního zákoníku považováno dosažení nejméně částky 500 000 Kč, která může být získána i pro jiného. **Spáchání trestného činu ve značném rozsahu** je posuzováno konkrétně dle závažnosti a intenzity takového zásahu (např. počet výrobků, rozdíl mezi dlouhotrvající a jednorázovou činností apod.) (Šámal, 2012).

„(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.“

Prospěch velkého rozsahu je rovněž definován §138 odst. 1, 2 trestního zákoníku a jeho výše činí 5 000 000 Kč. Jako prospěch se počítá taktéž je-li získán pro jiného. **Spáchání činu ve velkém rozsahu** se posuzuje obdobně jako u značného rozsahu, avšak zde se musí jednat ve srovnání s činem spáchaným ve značném rozsahu o několikanásobně větší rozsah (Šámal, 2012).

Graf 3.2 - Statistika objasněných porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268), zdroj: Policie ČR

Na uvedeném Grafu 3.4 můžeme vidět vývoj počtu sporů za poslední roky. Z tohoto roku jsou uvedené pouze údaje z prvního čtvrtletí, které ovšem přinášejí pozitivní prognózu.

➤ §269 – Porušení chráněných průmyslových práv

Objektem takového trestného činu je zájem ochrany práv na vynález, průmyslový vzor, užitný vzor a topografii polovodičového výrobku.

Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku:

„(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“

Pachatelem může být kterákoliv fyzická osoba, která neoprávněně a nikoli nepatrně zasáhne do některého z těchto průmyslových práv.

Do práv k **vynálezu** chráněným patentem je za zásah nikoli nepatrný považováno např. neoprávněné používání, vyrábění, nabízení ale i dovážení a skladování výrobku, jež je předmětem patentu. V tomto ohledu je důležité zmínit také zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, který uvádí v §13 písm. c) vyvratitelnou domněnku o výrobcích, o kterých je nanejvýš pravděpodobné, že byly vyrobeny způsobem, který je předmětem patentu a pokud majitel patentu přes přiměřené úsilí nedokázal určit skutečně využitý výrobní způsob. Takovéto výrobky jsou považovány za shodné do prokázání opaku. Tato domněnka ovšem nemůže být v praxi takto uplatněna (kvůli zásadám oficiality a presumpci neviny) a jsou to orgány činné v procesu trestního řízení, jež prokazují obviněnému spáchání trestného činu. V oblasti **užitných vzorů** to platí stejně, jelikož i zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech v §21 odst. 2 odkazuje v oblasti porušování práv na zákon č. 527/1990 Sb. (Šámal, 2012).

Do chráněného **průmyslového vzoru** je nejčastěji neoprávněně zasaženo jeho využitím bez licenční smlouvy, což je velmi podobné případě **topografií polovodičových výrobků**, kdy se zásah vyznačuje vícero možných jednání bez těchto úkonů opravňující licence (Šámal, 2012).

„(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.“

Za **znaky obchodní činnosti** nebo jiného podnikání jsou považovány především výrobní činnosti. **Značný prospěch a spáchání trestného činu ve značném rozsahu** je definováno viz str. 36.

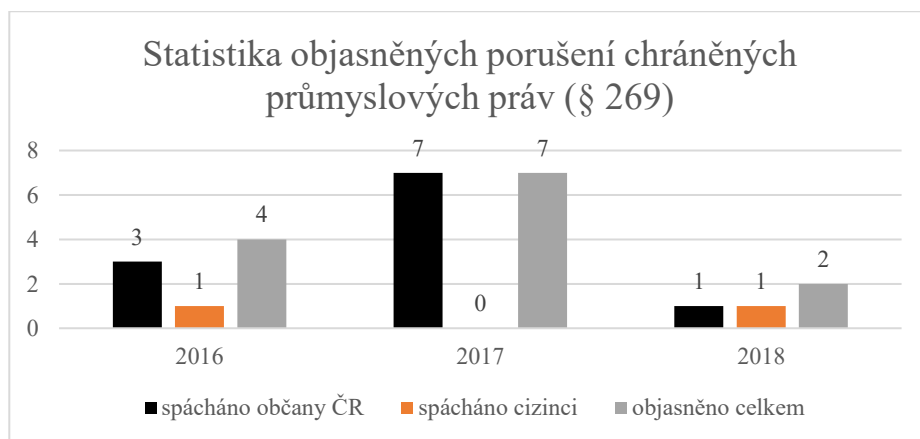
„(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.“

Prospěch velkého rozsahu je stejně jako **spáchání trestného činu ve velkém rozsahu** uvedeno viz str. 36.

Jak bylo v práci vysvětleno, prostředků trestního práva je využito až v případech, ve kterých jiné prostředky nebyly nebo nemohly být využity. Hlavním důsledkem je tedy snížený počet sporů řešených trestním řízením (viz Graf 3.5).

Graf 3.3 - Statistika objasněných porušení chráněných průmyslových práv (§ 269), zdroj: Policie ČR

4 Prostředky k minimalizaci porušování průmyslových práv

Jak již bylo zdůrazněno v předešlých kapitolách, ochrana průmyslových práv je důležitá pro všechny ekonomické subjekty a jejich porušení má pro ně často velké následky. Tato část práce proto cílí na seznámení se s již používanými prostředky minimalizace porušování průmyslových práv a nalezení dalších možných takových prostředků v prostředí českého právního a ekonomického systému, které doprovází komentář o vhodnosti jejich použití, nebo také názory veřejnosti.

4.1 Průzkum prostřednictvím dotazníku a jeho analýza

Pro splnění cíle této kapitoly byl autorkou vytvořen a zpracován dotazník pracující s hypotézou, že jednou z příčin porušení průmyslových práv je, že část veřejnosti vykazuje nevědomost a nedostatečnou právní znalost dané oblasti. Další hypotézou bylo, že studenti škol technického zaměření nejsou skrze současné studijní plány dostatečně obeznámeni s touto problematikou.

Dotazník je rozdělen na dvě části podle cílových skupin zvolených pro jeho účely. První část dotazníku zjišťuje informovanost veřejnosti o ochraně průmyslových práv, jelikož jde o oblast práva poměrně novou a známou především okrajově skrze známější oblast práv autorských a práv s autorským souvisejících. Druhá část je cílena především na studenty a absolventy technických oborů, avšak informace byly sbírány také od pracujících v oblasti techniky, kvality, ochrany duševního vlastnictví, vývoje v oblastech elektrotechniky, strojírenství, textilu, ekonomie apod.

V první části dotazníku se nacházejí 4 osobní otázky zjišťují pohlaví, věk, typ a úroveň vzdělání respondentů. Dotazování probíhalo po dobu dvou týdnů a po uzavření bylo z první části zpracováno 125 odpovědí a z části druhé 105 odpovědí.

Dotazník byl vytvořen prostřednictvím aplikace Google formuláře a je k dispozici k nahlédnutí v Přílohách 1 a 2. Veškerá sesbíraná data zpracovaná v grafické podobě jsou rovněž k dispozici v Přílohách 3 a 4. V následujících podkapitolách proběhne komentovaná analýza získaných informací, jež budou v několika případech doprovázeny některým z grafů, díky nimž bude diskutovaná situace názornější.

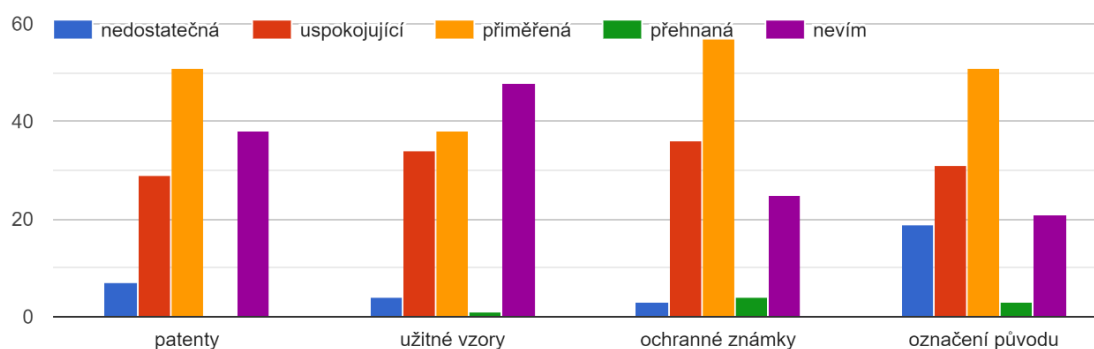
4.1.1 Povědomí veřejnosti o ochraně průmyslových práv

Dotazník byl zahájen čtyřmi osobními otázkami, jež při analýze slouží jako vytyčení spektra respondentů. Dotazník zodpovídalo 75 žen a 50 mužů, kteří byli z 2,4 % ve věku 15-18 let, z 60 % ve věku 19-30 let, ze 34,4 % ve věku 31-60 a z 3,2 % ve věku 60 a více let.

Následující dvě otázky byly směřovány na vzdělání respondentů. Z první z nich bylo zjištěno, že 50,4 % respondentů ukončilo své vzdělání maturitní zkouškou, 42,4 % získalo vysokoškolské vzdělání a zbývajících 7,2 % uvedlo jako své vzdělání jako středoškolské bez maturity, nebo bylo vyučeno. Z otázky vyplynulo, že zaměření respondentů během studií bylo z 50,4 % technické a ekonomické, z 28 % studium společenských věd, služeb a jazyků, z 7,2 % přírodní, lékařské a veterinární, 12 % respondentů studovalo (studuje) bez zaměření a 2,4 % si vybralo umělecké a sportovní zaměření.

V další otázce autorka zjišťovala, zda jsou respondenti seznámeni s pojmem průmyslového vlastnictví, přičemž 72 % odpovědělo že ano a 28 % ne. Aby nebyl zbytek dotazníku (pro ty, kteří odpověděli že ne) bezpředmětný, bylo u následující otázky ve zkratce vysvětleno, co tento pojem zahrnuje. Takto informovaní respondenti pak na další otázku z 98,4 % odpověděli, že ochrana průmyslových práv je důležitá s čímž nesouhlasili pouze 2 lidé.

Další otázka pojednávala o názoru respondentů na míru ochrany průmyslových práv v České republice. Odpovědi jsou pro snadnou přehlednost uvedeny viz Graf 4.1. Lze však shrnout, že pokud respondenti mají o míře ochrany povědomí, myslí si, že je ochrana převážně přiměřená či uspokojující. Nejhuř hodnocené bylo chráněné označení původu, které bylo 19 lidmi považováno jako nedostatečné.

Graf 4.1- Názor respondentů na míru ochrany průmyslových práv v ČR

Autorku dále zajímalo, zda by respondenti věděli, které státní instituce dohlížejí na dodržení průmyslově právní ochrany. Většina respondentů (114) odpověděla, že jedna z takových institucí je Úřad průmyslového vlastnictví České republiky. Druhá nejčastější odpověď (80) byla Česká obchodní inspekce, následovaná Celní správou ČR (41), policií ČR (26) a živnostenskými úřady (15).

Část dotazníku určená pro širokou veřejnost byla uzavřena otázkou na schopnost státních orgánů zabránit porušování průmyslových práv, kde 67,2 % respondentů odpovědělo, že zabránění jsou státní orgány částečně schopny, 20,8 % pak odpovědělo, že jsou schopny, 7,2 % respondentů zastává názor, že naopak nejsou a 6 se jich zdrželo odpovědi skrze možnost „nevím“.

4.1.2 Informovanost studentů a absolventů technických škol o ochraně průmyslového vlastnictví

Druhá část již neobsahovala osobní informativní otázky, jelikož pokyny k vyplňování dotazníku již definovaly profil respondenta. Je zde tedy zastoupeno pouze 5 otázek o daném tématu, přičemž jedna z nich je otevřená.

Respondenti si ze 43,8 % myslí, že informace o průmyslově právní ochraně jsou dohledatelné, avšak považují za vhodné veřejnost více informovat např. v oblasti padělků. 51,4 % respondentů pak usuzuje, že široká veřejnost o této oblasti nemá příliš povědomí a pouze 4 respondenti si myslí, že příslušné instituce jsou ohledně informovanosti velmi aktivní a veřejnost má dost potřebných informací.

Následující otázka cílí na zjištění, zda se respondenti během studia setkali s informacemi o možnostech ochrany výsledků své tvůrčí činnosti. Respondenti se z 34,4 % shodli na tom, že ano (i když někteří jen okrajově), 22,9 % si nepamatuje, jestli se s těmito informacemi setkali, 7,6 % dotazovaných zmíněné obory nestudovalo a zbylých 35,2 % se s takovými informacemi vůbec nesešlo.

Smyslem následující otázky bylo zjistit, jakým způsobem získalo těch 36 respondentů, jež odpověděli v předchozí otázce „ano“, potřebné informace. Zde měli respondenti možnost zvolit více odpovědí. Prostřednictvím kurzů a přednášek pořádaných školou mělo možnost získat informace 19 dotazovaných, v rámci povinných předmětů s tímto zaměřením 14 a díky předmětům volitelných 13 respondentů. Pět dotazovaných se také s informacemi setkalo okrajově v rámci jiných předmětů.

Otázka o názoru na zařazení problematiky ochrany a porušení průmyslových práv do studijních plánů technických univerzit je vrcholem dotazníku. Velký počet 80 % dotazovaných se zařazením souhlasí a ze zbylých 20 % si pouze 3,8 % nemyslí, že je vhodné. Zbylých 16,2 % vyjádřilo nerozhodnost či nezájem.

Dotazník je uzavírán otevřenou otázkou o dalších možnostech získání informací, na kterou odpovědělo 34 dotazovaných. Jejich odpovědi se většinou shodovaly a byly to především: internet, noviny, příslušné úřady, knihy, zákony, kurzy či zeptání se personálu v knihovnách.

Výsledky dotazníku tedy potvrzují počáteční hypotézy a stanovují návrhy k preventivnímu opatření proti porušování průmyslových práv, které byly zohledněny při tvorbě další části této kapitoly.

4.2 Návrhy k minimalizaci porušování průmyslových práv

4.2.1 Zvýšení informovanosti

Jak vyplynulo z dotazníku, část veřejnosti nemá o průmyslových právech a jejich ochraně povědomí a téměř všichni shledávají jejich ochranu důležitou. Rovněž bylo zjištěno, že se až dvoutřetinová část respondentů pravděpodobně vůbec nesetkala s potřebnými informacemi a podle převážné většiny z nich by proto vhodné do některých oborů škol technických, ekonomických nebo škol se zaměřením na IT, zařadit tuto problematiku do studijních plánů, či více zdůrazňovat její důležitost.

Další možností, jak zvýšit informovanost je navštívení některého naučného semináře či kurzu pořádané ÚPV, které bývají na webových stránkách pravidelně nabízeny pro podnikatele, pracovníky výzkumu a vývoje a studenty. ÚPV také nabízí e-learningové kurzy určené např. pro základní a střední školy a pomůcky pro vyučující.

Nejsilnějším prostředkem komunikace a šíření informací jsou však bezesporu média. Jak již bylo v minulosti odzkoušeno například úspěšnou kampaní Ministerstva dopravy „Nemyslíš, zaplatíš!“, lze skrze média velmi efektivně zvýšit informovanost a šířit potřebná varování a opatření, která by mohla úspěšně vést k snížení kriminality ve všech oblastech, včetně průmyslového vlastnictví. Ve světle takového drastické kampaně by mohlo mít podobný účinek použití faktu, že *„lidé, kteří si chtějí vědomě koupit padělané zboží, by si měli uvědomit, že i příjmy z prodeje padělků podporují teroristické*

organizace, obchod s lidmi a další nebezpečné aktivity ve světě“ (Celní správa ČR, 2019⁸).

Důležitým krokem by také bylo dostatečně informovat veřejnost, jak správně a snadno rozpoznat padělek od originálu. Vhodným způsobem sloužícím k tomuto účelu by mohla být rovněž média, která by se poutavým způsobem pokusila objasnit charakteristické znaky originálního zboží, jejichž rozpoznání by spotřebitelům usnadnilo odlišení od padělku. Takové znaky zahrnuje především kvalita, cena, celkový vzhled či použitý materiál, a dokonce i místo, na němž je zboží nabízeno.

4.2.2 Prevence porušování průmyslových práv ze strany jejich majitelů

Pokud by majitelé průmyslových práv spolupracovali s ČOI či s Celní správou ČR, mohli by velmi přispět k zamezení porušování průmyslových práv skrze vyhledávání porušovatelů.

Efektivním způsobem ztížení práce padělatelům je zavedení ochranných prvků na výrobky chráněné např. patentem či ochrannou známkou. Jedná se například o sériové kódy, zařazení specifických materiálů, nebo složitějšího vzorování do výroby.

4.2.3 Aktivita kontrolních orgánů

Z trestního práva vycházející princip represe, jakožto právní cestou uložený společenský trest, sám o sobě není spásný ani postačující, když přijde na problematiku hospodářské kriminality. Také proto se k tomuto principu váže zásada subsidiarity trestní represe (viz kapitola 3.3.3). Mimo represí je tedy nutné, aby ve společnosti fungoval účinný systém prevence hospodářské kriminality a dalších negativních protisociálních jevů. Takovýto systém je poté potřeba dále vylepšovat a počet kontrol stále zvyšovat, aby se porušování průmyslových práv předcházelo stále efektivněji.

V České republice je v této oblasti vybudován kontrolní systém skládající se z České obchodní inspekce, která velmi často spolupracuje s Celní správou ČR, nebo s Policií ČR, se kterou realizuje např. kontroly tržnic a zajišťuje tam případné padělky značkového zboží.

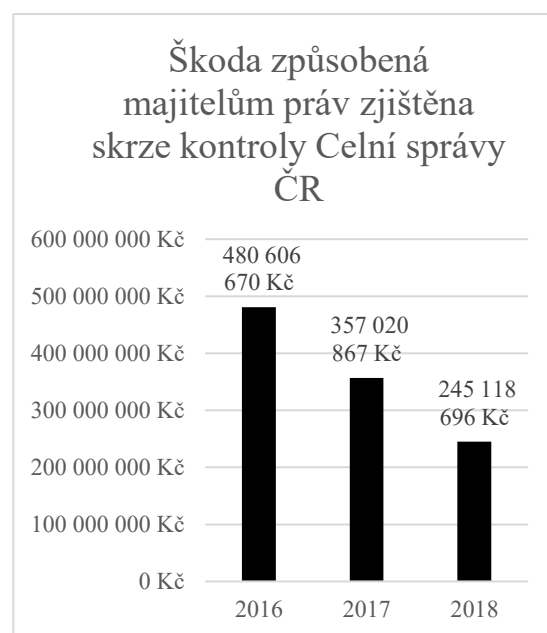
⁸ Zdroj: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-stredocesky-kraj/tiskove-zpravy/2018/Stranky/padelky-dal-hybou-ceskem.aspx>

Na grafu (viz Graf 4.3) byla zpracována data z internetových stránek **Celní správy České republiky**, jež zobrazují vynaloženou aktivitu tohoto orgánu v oblasti kontrol práv duševního vlastnictví, které zahrnuje kromě průmyslových práv i práva autorská a s autorskými související, jelikož jsou tato data zapsána souhrnně. Nicméně se dá předpokládat pro průmyslová práva stejného poměru počtu pozitivních kontrol vůči kontrolám celkovým, na který chtěla autorka poukázat. Je zde totiž patrné, že navzdory velkému počtu kontrol je množství těch pozitivních pětina až šestina. Příčinou může být známý fakt, že kontroly probíhají ve velkém počtu, což může mnoho porušovatelů práv duševního vlastnictví odrazovat.

Ve druhém grafu (viz Graf 4.2) pak můžeme vidět, jaká škoda byla majitelům práv duševního vlastnictví i při nízkém počtu pozitivních kontrol způsobena. Je však kladným jevem, že ačkoliv je počet pozitivních kontrol relativně stejně vysoký, škoda způsobená majitelům práv se značně snižuje.

Graf 4.3 - Graf kontroly Celní správy ČR v oblasti práv duševního vlastnictví (zdroj dat: Celní správa ČR, 2019)

Graf 4.2 - Graf škody způsobené majitelům práv zjištěné skrze kontroly Celní správy ČR (zdroj dat: Celní správa ČR, 2019)

Pokud jde o aktivitu **České obchodní inspekce**, dále uvedený přehled (Tabulka 4.1) zpracovaný ČOI znázorňuje poměr počtu provedených kontrol k počtu kontrol se zjištěním jakéhokoliv porušení obecně závazných právních předpisů a počtu kontrol, které odhalily porušení některých práv duševního vlastnictví za uplynulá léta. Ze statistiky lze vyčíst, že velká většina kontrol končila pozitivním zjištěním porušení práv,

avšak úspěšnost těchto kontrol, jež cílily na odhalení porušení některých práv duševního vlastnictví byla např. v uplynulém roce 28,94 %. Z přehledu je však patrné, že během posledních let počet kontrol meziročně klesá, například v roce 2018 bylo až o 21 % méně kontrol než v roce 2015.

Výrobky porušující některá práva duševního vlastnictví – meziroční srovnání

Rok	Počet kontrol	Kontroly se zjištěnými závadami	Kontroly se zjištěnými padělkami	Zajištěné padělkami v kusech	Hodnota padělků v Kč odhadem v cenách originálů
2010	1 710	1 213	256	133 833	53 502 000
2011	2 144	1 732	842	86 417	214 681 000
2012	1 642	1 260	552	48 958	122 922 000
2013	1 946	1 444	614	25 486	44 335 000
2014	1 994	1 598	733	65 475	128 993 000
2015	2 414	1 643	474	35 694	101 496 725
2016	2 076	1 452	515	46 619	207 006 430
2017	1 925	1 410	515	38 385	83 946 862
2018	1 914	1 495	554	41 379	92 372 725

Tabulka 4.1 - Přehled kontrol prováděných ČOI za uplynulá léta a jejich úspěšnost (zdroj: Výroční zpráva 2018, ČOI)

4.2.4 Legislativní úpravy

V oblasti současné právní úpravy regulující ochranu průmyslových práv a jejich vymáhání jsou stále ještě mezery pro jejich zefektivnění. Tyto mezery vznikají kvůli stále rostoucím možnostem padělatelů a obecně snadnému přizpůsobení porušovatelů práv. Jedná se např. o možnosti plynoucí z internetových nákupů.

V případě léků bude zřejmě možné kontrolovat jejich pravost srovnáním speciálního kódu na krabičce s daty v celoevropském úložišti. Tato možnost se v současné době projednává kvůli rostoucímu riziku infiltrace padělaných léčivých přípravků do legálních dodavatelských řetězců, a tudíž i do lékáren (České noviny, 2019).

Tato varianta i když je dle odborníků zbytečně administrativně náročná je dle autorky velmi vhodnou možností prevence začlenění padělaných léčiv a doplňků stravy do míst, o kterých spotřebitelé po právu usuzují, že jsou k jejich získání bezpečná. Jak jsem se dozvěděli v kapitole 3.2, důsledky takového nákupu by mohly mít na spotřebitele i zdravotní dopad.

Dalším možností legislativní úpravy se věnují podkapitoly 4.2.5 a 4.2.6, které jsou odděleny záměrně, jelikož jde o nástin možné inspirace právních úprav jiných států a o jejichž zavedení se zatím v ČR příliš nemluví.

4.2.5 Regulace poptávky po padělcích

Při hledání způsobů eliminace porušování průmyslového vlastnictví by mohlo aplikování mikroekonomického principu nabídky a poptávky naskýtat jisté možnosti. Po omezení poptávky se totiž předpokládá adekvátní omezení nabídky, což by rovněž snížilo motivaci padělatelů práva průmyslového vlastnictví porušovat.

V tomto ohledu je v teoretické rovině možnost následování příkladu Itálie a Francie v oblasti trestání spotřebitele za nákup padělku. V Itálii např. hrozí za nákup padělku až 6 měsíců vězení a správní pokuta až 7 000 eur, a to se jedná jen o nedbalost či nepozornost. V případě, že spotřebitel zakoupí zboží, které už dle vlastností svých nebo místa, kde se prodej uskutečňuje, vypadá jako výstup trestné činnosti, můžou se tresty dostat až na 10 000 eur a 8 let vězení. Ve Francii se trestní sazba pohybuje okolo tří let.

V České republice zatím spotřebiteli za nákup takového zboží žádný postih nehrozí, avšak například ÚPV by s takovou změnou souhlasil. Oproti tomu ČOI zastává názor, že aplikace takového zákona by byla pro ČR spíše komplikací než úlevou. Stejně negativní postoj k takovéto úpravě legislativy má mnoho českých podnikatelů, kteří své názory vyjádřili v anketě pro týdeník Ekonom. Shodují se na tom, že trestání spotřebitelů znamená selhání státu, který by měl být schopen zajistit skrze své možnosti ve formě kontrolních a represivních orgánů, aby se padělky na trhu neobjevovaly (Vejvodová, 2016).

Možným kompromisem by mohlo dle autorky do budoucna být zavedení pokut spíše symbolické výše za stejné vědomé podmínky, která je použita v italských zákonech, a to z toho důvodu, že velká část spotřebitelů má dostatek informací, aby se takového nákupu vyvarovala. Např. dle ankety na serveru www.novinky.cz, na kterou odpovědělo 3 873 čtenářů byla na otázku, jestli si respondenti někdy koupili padělek značkového zboží, odpověď ze 70,2 % „ano, vědomě“ (Novinky.cz, 2019).

4.2.6 Navýšení cla dle příkladu situace USA vs. Čína v roce 2018

Druhou stranou mince principu nabídky a poptávky je tedy omezení nabídky. Omezování nabídky výrobků a služeb porušující ochranu průmyslového vlastnictví je běžným způsobem státní regulace obchodu na vnitřním trhu. Avšak podle statistik Celní správy ČR (viz Graf 4.2 a 4.3) lze vidět, že je důležitá i regulace zboží vstupující na území ČR. V takovýchto případech jde nejčastěji o internetový nákup.

Zemí, odkud pochází nejvíce padělaného zboží, je podle zprávy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) Čína. Za ní pak následují např. Indie, Malajsie, Thajsko a Vietnam.

Velmi drastická omezení dovozu čínských padělků byla projednávána v USA kvůli porušování práv duševního vlastnictví. Prezident Donald Trump po jistou dobu uvažoval o uvalení cla ve výši 10 % na vybrané čínské zboží, avšak po mnoha diskuzích s čínskými zastupiteli použití tohoto prostředku odložil (ČT24, 2019).

Kroky Donalda Trumpa k ochraně amerického duševního vlastnictví se mohou týkat i České republiky, jelikož součástí vyjednávání s EU bylo i zavedení daně na dovoz automobilů z EU do USA, což dle přihlédnutí k faktu, že Česká republika spolu se Slovenskem vyrábí nejvíce aut na světě v přepočtu na tisíc obyvatel (Echo24.cz, 2019).

Dá se tedy odhadnout, že pokud by v ČR vznikla taková úprava, dostalo by se jí, rovněž jako v případě vyjednávání Donalda Trumpa, nechtěné odezvy ze strany zemí, které by takové ustanovení znevýhodňovalo a ve výsledku by se mohlo stát, že se takový krok negativně podepíše na státním hospodářství a způsobí ekonomický propad. Z tohoto důvodu by autorka se zavedením takového prostředku ochrany nesouhlasila.

5 Závěr

Průmyslové vlastnictví se vyznačuje svou nehmotností, která s sebou nese možnost být používána kýmkoliv a kdekoliv. Chránit průmyslové vlastnictví je kvůli tomuto faktu obtížné a porušování této ochrany má za následek negativní ekonomické dopady nejen na majitele těchto práv, ale také na spotřebitele a stát.

Cílem práce bylo informovat o důležitosti, historii a typech ochrany průmyslových práv, dále analyzovat příčiny vedoucí k jejich porušení, uvést důsledky takového počínání a způsoby vymáhání práv průmyslového vlastnictví skrze soukromoprávní, veřejnoprávní a trestněprávní prostředky. Práce měla vyvrcholit definováním opatření, která pomáhají eliminovat porušování průmyslových práv, nebo by takto pomoci mohla v budoucnu.

V první kapitole této bakalářské práce proběhlo seznámení se základními pojmy, historií, významem a všemi možnostmi ochrany předmětů průmyslového vlastnictví, které zahrnují vynálezy, technická řešení, design výrobku, označení původu a označení výrobků či služeb skrze zaregistrovanou značku.

Objasnění příčin, zdůraznění důsledků a vyjmenování možností vymáhání svých práv k průmyslovému vlastnictví bylo náplní druhé kapitoly. Byl zde objasněn princip subsidiarity trestní represe, která staví trestní řízení na poslední příčku možností, pokud není možnost daný spor vyřešit jinými prostředky. Pokud by někdo práci využíval jako čerpání informací k řešení takového sporu, doporučuje autorka postupovat chronologicky a postupně vyřazovat možnosti.

Poslední kapitola pojednávala o prostředcích směřujících k minimalizaci porušování průmyslových práv. Zde bylo kvantitativní dotazníkovou výzkumnou metodou zjištěno, že 80 % dotazovaných souhlasí se zvýšením informovanosti o této problematice skrze jejího zařazení do studijních plánů na technických univerzitách. Dalším prostředkem zvýšení informovanosti je účast na vzdělávacích kurzech a seminářích pořádaných ÚPV. Rovněž majitelé průmyslových práv mohou přispět ke snížení jejich porušování skrze spolupráci s kontrolními orgány, či zavedení nových bezpečnostních opatření, která by pomohla spotřebitelům odlišit originál výrobku od padělku. Dále autorka navrhuje některá nová řešení této problematiky, jako je přísnější kontrola léků díky srovnání kódu na jejich obalu s daty na celoevropských úložištích, nebo zavedení trestání spotřebitele za vědomé nakoupení padělku např. pokutou.

Současně je zde uveden nejefektivnější prostředek ve formě působnosti kontrolních orgánů, což je doprovázeno o podpůrné statistiky jejich aktivity za poslední roky. Vzhledem k těmto skutečnostem autorka považuje stanovený cíl bakalářské práce za splněný.

Seznam použité literatury

BOHÁČEK, Martin. *Právo průmyslového a jiného duševního vlastnictví*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1994. ISBN 80-7079-388-0.

CEJP, Martin. *Variantní scénáře vybraných druhů kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-074-8.

ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.

JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017. ISBN 978-80-87956-00-7.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana průmyslového a jiného duševního vlastnictví - repetitorium*. 3., přeprac. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-63-9.

MALŮŠEK, Jiří, Eva JANOUŠKOVCOVÁ a kol. *Jak ochránit inovace: ochrana duševního vlastnictví: skripta k modulárnímu systému vzdělávání "Inovace do praxe"*. Brno: BIC Brno spol. s r.o., 2015. ISBN 978-80-906175-3-7.

SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-535-9.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník. Komentář.: Zvláštní část II. (§ 140 až 421)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - vydavatelství a nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-87956-39-7.

Internetové zdroje

Celní správa České republiky. *Duševní vlastnictví: Statistiky* [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/dusevni-vlastnictvi.aspx>

ČERMÁK JR., Karel, Eva KOPLÍKOVÁ a Lukáš LORENC. *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví* [online]. 2007 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <http://dusevnivlastnictvi.cz/images/dokumenty/Methodika04.pdf>

České noviny. *Senát uložil lékárníkům povinnost ověřovat pravost léků* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/senat-ulozil-lekarnikum-povinnost-overovat-pravost-leku/1715926>

ČT24. *Obchodní válka odložena. Trump neuvalí další cla na čínské zboží* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2743619-obchodni-valka-odlozena-trump-neuvali-dalsi-cla-na-cinske-zbozi>

Echo24.cz. *Obchodní válka mezi EU a Trumpem by dopadla i na Čechy, varuje komora* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SpKAc/obchodni-valka-mezi-eu-a-trumpem-by-dopadla-i-na-cechy-varuje-komora>

KRUŠINA, Pavel. *Vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví* [online]. 2017 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120284156>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. Vít Horáček, Ph.D.

Novinky.cz. *Jak rozpoznat padělky světových značek od originálů? Řiďte se přesnými tipy* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/ekonomika/333586-jak-rozpoznat-padelky-svetovych-znacek-od-originalu-ridte-se-presnymi-tipy.html>

Moravskoslezský kraj. *Slovníček základních pojmů oblasti prevence kriminality*.

[online]. Ostrava [cit. 2019-04-12]. Dostupné z:

https://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/slovnicek-zakladnich-pojmu-oblasti-prevence-kriminality-42739/

Policie České republiky. *Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 2019-05-01].

Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

ScienceDirect. *Economics of Luxury: Counting Probability of Buying Counterfeits of Luxury Goods* [online]. 2015 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115013210>

TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví a jeho právní ochrany v České republice*. Právní rádce [online]. 26.1.2005 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

<https://pravniradce.ihned.cz/c1-14010730-prehled-prava-dusevniho-vlastnictvi-a-jeho-pravni-ochrany-v-ceske-republice>

VEJVODOVÁ, Alžběta. *Vězení za nákup padělku? Pořízení napodobeniny se v zahraničí nemusí vyplatit*. Právní rádce [online]. 2016 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z:

<https://pravniradce.ihned.cz/c1-65382630-vezeni-za-nakup-padelku-porizeni-napodobeniny-se-v-zahranici-nemusi-vyplatit>

ÚPV. *Výroční zpráva 2018* [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z:

https://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/rocenky/Vyrocní_zpráva_2018.pdf

Seznam zkratek

ČOI – Česká obchodní inspekce

ČR – Česká republika

Dohoda TRIPS-Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

EU – Evropská unie

EUIPO – Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OHIM – Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

PCT – Smlouva o patentové spolupráci

Trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

ÚPV nebo Úřad – Úřad průmyslového vlastnictví České republiky

WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví

WTO – Světová obchodní organizace

Seznam obrázků

Obrázek 2.1 - Srovnávací nákres staršího a nového řešení trezoru s betonovým jádrem a ocelovými pásy v řezu (zdroj: Malůšek, Janouškovcová, 2015)	14
Obrázek 2.2 – Užitný vzor pojmenovaný „Lano s fixovaným opletem“, zdroj: ÚPV, 2019	15
Obrázek 2.3 - Průmyslový vzor pojmenovaný „Jelení šperk“ (zdroj: ÚPV, 2019).....	16
Obrázek 2.4 - Ochranná známka se zněním „ALWAYS Coca cola“ (zdroj: ÚPV, 2019)	19

Seznam grafů

Graf 2.1 - Meziroční srovnání udělených patentů platných na území ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV).....	14
Graf 2.2 - Meziroční srovnání zapsaných užitných vzorů v ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV).....	16
Graf 2.3 - Meziroční srovnání zapsaných průmyslových vzorů v ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV)	17
Graf 2.4 - Meziroční srovnání zapsaných ochranných známek platných na území ČR v minulých deseti letech (zdroj: Výroční zpráva 2018 ÚPV).....	19
Graf 3.1 - Sporná řízení (zdroj: Výroční zpráva 2018, ÚPV).....	33
Graf 3.2 - Statistika objasněných porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268), zdroj: Policie ČR	36
Graf 3.3 - Statistika objasněných porušení chráněných průmyslových práv (§ 269), zdroj: Policie ČR.....	38
Graf 4.1- Názor respondentů na míru ochrany průmyslových práv v ČR	40
Graf 4.2 - Graf škody způsobené majitelům práv zjištěné skrze kontroly Celní správy ČR (zdroj dat: Celní správa ČR, 2019).....	44
Graf 4.3 - Graf kontroly Celní správy ČR v oblasti práv duševního vlastnictví (zdroj dat: Celní správa ČR, 2019).....	44

Seznam tabulek

Tabulka 4.1 - Přehled kontrol prováděných ČOI za uplynulá léta a jejich úspěšnost (zdroj: Výroční zpráva 2018, ČOI).....	45
--	----

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10.5.2019

.....

Jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník „Povědomí veřejnosti o ochraně průmyslových práv“

Příloha č. 2 – Dotazník „Informovanost studentů a absolventů technických škol o ochraně průmyslového vlastnictví“

Příloha č. 3 – Vyhodnocení I. části dotazníku

Příloha č. 4 – Vyhodnocení II. části dotazníku